

DE

DELAVSKA ENOTNOST

10. 4. 1976 - ŠT. 14 - L. XXXV. - CENA 3 DIN

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

V OKVIRU

Na portoroškem seminarju, s katerim se je v Sloveniji dejansko začela javna razprava o osnutku zakona o združenem delu, so podrobno opredelili mnoge naloge, ki jih moramo opraviti v mesecih, preden bo osnutek postal zakon. Če bi jih na grobo poskusili spraviti na skupni imenovalec, bi izluščili tri smeri našega dela.

Prvič: poskrbeti je treba, da bo imel vsak delavec in vsak občan možnost seznaniti se z vsebino osnutka zakona, hkrati pa z ravni, na kateri je samoupravljanje v njihovih bližnjih okoljih.

Drugič: v organizirani razpravi mora imeti vsakdo možnost, da pove svoje predloge in pripombe k posameznim členom in da preveri, ali je samoupravna praksa v ožjih samoupravnih okoljih v skladu ali v nasprotju s predlaganimi bistvenimi rešitvami v osnutku.

In tretjič: kjer bodo ugotovili, da urejajo družbeno-ekonomske odnose v nasprotju z ustavo in z osnutkom, ki v bistvu le nadaljuje in izpopolnjuje ustavna določila, bodo morali takoj spremeniti svojo prakso brez izgovorov, da bodo počakali na formalen sprejem zakona.

Vse te naloge – prav je, da se zavedamo – pa ne bo lahko opraviti. Zdad, ko smo prebrali osnutek, ni težko ugotoviti, da smo po ustavi dobili močno orožje, s pomočjo katerega bo delavski razred dejansko vzel vso oblast na vseh področjih v svoje roke in ki bo odpihnilo vse tiste, ki mislijo, da lahko delavci svoj odločilni vpliv uveljavljajo le prek njih in zunaj ustavnih okvirov. Skratka – gre za močan naskok na poslednje ostanke etatizma, kot je rekel predsednik RK SZDL Mitja Ribičič.

Ob tem dejstvu pa bi bila iluzija, če bi mislili, da v razpravi ne bo odporov. Na skupnih okopih se bodo znašli skrbno zamaskirani vsi, ki jim je samoupravljanje in oblast delavskega razreda iz takšnih ali drugačnih razlogov trn v peti. Bržkone bodo mirni ob načelnih razpravah o posameznih členih osnutka (češ, saj papir prenese vse), takoj pa bodo privlekli na položaj vse tope, ko bodo delavci zahtevali spremembe v svojih in tudi v njihovih okoljih. Da pa bo treba marsikaj spremeniti, o tem ni več nobenega dvoma.

Gre za to, da ponekod še vedno na bistvenih področjih ignorirajo ustavo, jemalejo delavcem njihove pra-

vice in pri tem – kot je ugotovil predsednik RS ZSS Janez Barborič – uživajo celo podporo družbenopolitičnih organizacij, kajti če kaj, potem je bilo različnih izgovorov vedno dovolj. Na kaj se bodo izgovarjali zdaj? Osnutek zakona o združenem delu, ki je pred nami, je rezultat najnaprednejših samoupravnih izkušenj in sklepov ter stališč družbenopolitičnih organizacij z zvezo komunistov na čelu. Temeljne rešitve so politično dognane in preverjene v praksi in nobenega dvoma ni, da jih javna razprava ne bi potrčila.

Z drugimi besedami: smer, ki jo je začrtala ustava, je znana, bistvene rešitve za vse, ki samoupravljanja nimajo samo na jeziku, niso sporne. Zato je treba zdaj to smer in bistvene rešitve prenesti v življenje in se v vsakodnevni samoupravni praksi po njih tudi ravnati. In to čimprej, ne šele jeseni.

Tistim, ki bodo delali drugače, pa velja takoj povedati, da ne morejo več ostati na vodilnih in vodstvenih

delovnih mestih, da ne morejo biti člani ZK in tudi ne morejo več opravljati funkcij v sindikatu. Kajti, če želimo pred 29. novembrom, ko naj bi osnutek postal zakon, ko bo mala ustava dobila tudi formalno moč in veljavo, dejati, da smo svojo nalogo dobro opravili, potem se moramo za to zavzeti vsi. Breme ne sme ležati le na hrbtih družbenopolitičnih organizacij, temveč morajo pokazati več pripravljenosti kot doslej tudi strokovne službe.

In ker večina iskreno želi resnično samoupravljanje, nam bo uspelo. Nekje laže, drugje teže.

Vendar – bo!

VOJKO ČERNELČ

Okovanje železniških pragov . . .

Foto: A. Agnič

ZAČETEK JAVNE RAZPRAVE O »MALI USTAVI«

Bitka za osvoboditev dela

Mitja Ribičič na seminarju o osnutku zakona o združenem delu v Portorožu: »Skupaj z ustavo predstavlja zakon o združenem delu temelje, na katerih raste celovit sistem samoupravnega združenega dela in bo zato odločujoče vplival na organiziran pohod združenega dela na zadnje okope etatizma v naši družbi«

Z dvodnevni seminarjem za sekretarje oziroma predsednike občinskih in medobčinskih organizacij ZKS, ZSS in SZDL, na katerem so v Portorožu spregovorili o idejnopolitičnih izhodiščih in predlaganih rešitvah osnutka zakona o združenem delu ter o vsebinskih pripravah na enotno in poglobljeno družbeno akcijo subjektivnih sil pri

javni razpravi o tem dokumentu, se je v Sloveniji pravzaprav začela razprava o „mali ustavi“. Tekla bo vse do jeseni in bo usmerjena v vsako celico naše družbe.

Seminar je odprl predsednik RK SZDL Slovenije Mitja Ribičič in v uvodnem nagovoru med drugim poudaril, da zakon o združenem delu ne pomeni le

razčlenitve ustavnih določil, ampak daje okvir za urejanje celotnih odnosov, ki nastajajo na podlagi dela z družbenimi sredstvi. Skupaj z ustavo predstavlja zakon o združenem delu temelje, na katerih raste celovit sistem samoupravnega združenega dela. Obenem bo ta akt nedvomno odločujoče vplival na organiziran pohod združenega dela na zadnje okope etatizma v naši družbi. V sedanji fazi našega razvoja bo zato zakon pomenil močno orožje samoupravnega organiziranega delavca kot temeljnega družbenega nosilca v boju proti vsem oblikam odtujevanja rezultatov dela oziroma v prizadevanjih za oblikovanje novih, na dohodku temelječih odnosov.

V prvem referatu, ki so mu prisluhnili udeleženci seminarja, je predsednik RS ZSS inž. Janez Barborič spregovoril o vlogi in nalogah subjektivnih sil pri uveljavljanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v združenem delu.

Idejnopolitične osnove novega zakona je nato podrobno razčlenil Roman Albreht, predsednik komisije zveznega zbora Skupščine SFRJ za pripravo

zakonov s področja združenega dela.

Z referatom o družbenoekonomski vsebini dohodka, kot jo opredeljuje osnutek zakona, o čemer je govoril član izvršnega sveta skupščine SRS Vladimir Klemenčič, in z razpravo je bil zaključen prvi dan seminarja.

V torek se je seminar nadaljeval z referatom o samoupravnem organiziranju združenega dela, ki ga je podal član IK predsedstva CK ZKS Igor Uršič. Nato je Peter Toš, predsednik komisije predsedstva CK ZKS za družbenopolitični sistem in samoupravljanje v združenem delu, govoril o uresničevanju samoupravljanja v združenem delu. Sekretar republiškega sveta za družbenopolitični sistem Mitja Švab je udeležencem seminarja govoril o organih upravljanja, kot jih predvideva osnutek zakona o združenem delu. Načrt politične akcije ob javni razpravi pa je pojasnila generalna sekretarka RS ZSS Ivanka Vrhovčak.

Ob koncu seminarja je udeležencem spregovoril tudi predsednik CK ZKS France Popit, ki je orisal nekatera aktualna družbenopolitična vprašanja in naloge subjektivnih sil pri tem.

M. G.

STRAN 3

STRAN 4

STRAN 5

STRAN 6

Obračun
Z
nesamoupravnimi stališči

Korenine
V
ustavi —
odločanje
V
rokah
delavcev

Stalno
preverjanje
samoupravne
organiziranosti

Zagotovljene
pravice do
ustvarjanja
in
odločanja

Usmerjeni
v okolja
Poenotenje
prakse
Nepretrgan
proces
revolu-
cionarne
preobrazbe

ROMAN ALBREHT O ZNAČAJU OSNUTKA ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU

Korenine v ustavi — odločanje v rokah delavcev

Kakor vsako ustvarjalno delo je tudi osnutek zakona že pod udarom kritik — Prva: preveč podrobno, druga: premalo... obe seveda streljata v prazno...

Na portoroškem seminarju, na katerem je padla uvodna zastavica v začetek kvalificirane razprave o osnutku zakona o združenem delu, je bil deležen posebne pozornosti prispevek Romana Albrehta. Ne brez razloga, saj je bil dovolj obsežen, da je lahko zajel vse najpomembnejše značilnosti, ki označujejo tako priprave — sam referent je priznal, da so bile dolge in so se zakasnila — kakor tudi vsebinsko težo osnutka zakona.

Najprej bi kazalo poudariti, da razprave Romana Albrehta nikakor ne moremo predstaviti v celoti, temveč lahko ta čas opozorimo le na nekatere zanimive misli, ki utegnejo zanimati širok krog bralcev — vsaj kar zadeva uvodno razpoloženje v začetek javne razprave o osnutku zakona o združenem delu.

Najprej je treba poudariti, da osnutek zakona o združenem delu ni nikakršna „samorodna rastlina“, temveč je v neposredni povezavi z novo ustavo, ki smo jo sprejeli pred nedavnim. Če povemo po domače: kar smo z novo ustavo nakazali in tudi povedali, kaj bi morali napraviti (pa doslej še nismo), zdaj v večini primerov urejamo z novim osnutkom zakona.

Nikakor torej ni odveč, da tako poudarjeno govorimo o njegovem pomenu, saj smo že lep čas poslušali jadikovanje, kako „bi bilo marsikaj bolj jasno in v redu, če bi zakon že imeli v rokah.“

Dobro zdaj smo ga dobili v roke — vsaj kot osnutek — in si ga lahko že približno ogledamo in se sami prepričamo, kje utegnejo še biti dileme v prihodnje in kje jih prav gotovo ne bo več.

DELO NAD DELOM

Predlagatelj zakonskega osnutka je komisija zveznega zbora skupščine SFRJ. Pravijo, da je lahko opravila izredno zahtevno in težko nalogo samo zaradi tega, ker je naletela na široko in odprto pripravljenost za sodelovanje pri delu. To velja tako za oblikovanje zasnov obdelave in razvijanja ustavnih določil kot za oblikovanje rešitev v zakonu.

V osnutku zakona dobivamo „na mizo“ številne izvime rešitve, kar vse govori v prid dejstvu, da je naša družba polna vitalnosti in ustvarjalne moči.

Prvo vprašanje, na katerega si vsekakor moramo odgovoriti, je, zakaj smo tako neodložljivo potrebovali zakon o združenem delu. Osnovna stra-

teška naloga v sodobnem razvoju socialističnih samoupravnih družbenih odnosov je bila, da napravimo prehod od upravljanja v imenu delavcev na neposredno upravljanje delavcev samih. Da bi lahko uresničili to nalogo, je bilo treba iz družbenih odnosov (mislimo predvsem na uradno sestavino omenjenih odnosov) odstraniti vse, kar bi lahko imenovali kot oviro.

Nikakor ne smemo prezreti, da se nova ustava ne ukvarja več z „omejevanjem upravljanja v imenu delavcev“, temveč prav ta ustava ureditev ne pozna več nobene oblike upravljanja, ki bi bila družbeno osamosvojena od delavca v združenem delu. Še več: vsako tako obliko ustava razglasa za protiustavno...

ODPORI

Prav gotovo je res, da se pri nas prav v vseh prizadevanjih, ko hočemo priti naprej v razvoju družbenih odnosov, moramo sprijazniti z odpori. Niso značilnost samo naše družbe, so pač sestavni del vsakega razvoja...

Pri nas se, denimo, od časa do časa pojavljajo najrazličnejša prizadevanja, da bi pod videzom boja za večjo demokratičnost spravili samoupravljanje na teren spontanosti. Skupni imenovalec pritiskov te vrste so prizadevanja, da bi zaobšli družbeno organizirano delovanje delavcev, ker je prav v njem dejanska moč delavcev, ki je tudi temelj dejanske samoupravne demokratičnosti. To skušajo doseči tako, da delajo preglavice akcijskemu delovanju sindikalno in družbenopolitično organiziranih delavcev znotraj samouprave, da ga otežujejo in po možnosti spravijo v mrtvi tek.

Ne gre prezreti tudi poskusov, da se navidezno navdušujejo za spontano odločanje delavcev na zborih. Njihov pravi namen pa je, da bi na ta način zaobšli organe samoupravljanja in da bi delavce pripeljali v položaj, ko bi bili pri odločitvah docela odvisni od tistih, ki jih predlagajo.

Prav gotovo si moramo biti na jasnem, da spontanost v uresničevanju temeljnih družbenopolitičnih ciljev ne more biti ideal, na katerega bi bili pripravljene vseprek prisegati. Narobe, za osnutek zakona o združenem delu bi lahko rekli, da je na določen način tudi obračun s spontanostjo, ki jo je vse preveč ljudi izkoriščalo za doseganje svojih docela „nespontanih ciljev“.

Če smo že prej omenili, da je ustava

osnova vsega dela, ki je naposled privedla do osnutka novega zakona o združenem delu, bi si kazalo predvsem ogledati, kakšne so njegove bistvene značilnosti.

V osnutku zakona je bilo treba najprej urediti osnove sistema združenega dela za vsa področja in za vse odnose v družbeni reprodukciji in v družbi ter za vse družbene funkcije, ki jih opravlja delavec v sistemu socialističnega združenega dela na poglagi pravice dela z združenimi sredstvi.

ODNOSI

V skladu s tem je v sestavi osnutka zakona obsežno gradivo, ki je bilo doslej v drugih zakonih posebne vrste, denimo v zakonu o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, zakonu o ugotavljanju in obračunavanju skupnega prihranka in dohodka v temeljnih organizacijah združenega dela, zakonu o konstituiranju in vpisu v sodni register organizacij združenega dela, zakonu o pravnem prometu z družbenimi sredstvi temeljnih organizacij združenega dela in še katerih.

V osnutku zakona o združenem delu je zajeta tudi tematika odnosov, ki tvorijo podlago za povezovanje osebnega dela s sredstvi v lasti občanov v sistem združenega dela.

Posebej bi kazalo opozoriti, da so v osnutku zakona o združenem delu urejene tri temeljne sestavine samoupravnega socialističnega družbenega odnosa, in sicer: družbenoekonomski odnosi oziroma dohodkovni odnosi v združenem delu, samoupravna organizacija združenega dela in uresničevanje samoupravljanja v družbeni reprodukciji in družbi. Iz te zasnov so izpeljane tudi institucionalne osnove celotnega in enovitega sistema samoupravnega združenega dela.

Tretja zahteva je, da je v pravni izpeljavi posameznih odnosov treba doseči cilj, da bomo dosegli nekaj osnovnih pogojev, in sicer: zakonska določila ne smejo biti taka, da bi jih lahko razumeli na več načinov (ki so si po pravilu v nasprotju), zakon prav tako ne sme „iti tako daleč“, da bi posegel v obravnavo stvari, ki morajo biti zadeva konkretnega obravnavanje tekoče ekonomske politike in še, da naj se zakon „giblje“ predvsem v mejah ustavne pristojnosti federacije in ne morda v ustavnih pristojnostih republik in pokrajin, da ne bi po nepotrebem utesnjeval samoupravnih pobud.

ZDRUŽENO DELO

Seveda si moramo biti najprej na jasnem, kaj pravzaprav je združeno delo, o katerem toliko govorimo. Najprej lahko rečemo, da gre za zgodovinsko družbenoekonomsko kategorijo. Pojavlja se kot rezultat razvoja proizvodnih sil družbe, se pravi, da gre za objektivno zakonitost.

Nenehno prizadevanje za povečevanje produktivnosti človekovega dela ter s tem povezano pospeševanje in razvijanje proizvodnih sil družbe ima za posledico čedalje večjo stopnjo združevanja človeškega dela. Gre torej za vse večjo medsebojno povezanost, pogojenost in odvisnost dela v celotnem družbenem delu. Iz tega sledi zelo pomembno spoznanje, da združevanje dela na doseženi stopnji proizvodnih sil niti ni niti ne more biti stvar dobre volje ljudi. (Nekaj prej smo že omenili spontanost!) Očitno gre torej za objektivno nujnost (in ne spontanost). Celotno družbeno delo je torej objektivno združeno in med seboj povezano ter odvisno, nenehoma pa poteka v njegovem okrilju nadaljnje združevanje in povezovanje... nadaljnja družbenoekonomska homogenizacija.

Na kratko bi lahko taka in podobna razmišljanja končali z ugotovitvijo, da pred nedavnim poudarjena prizadevanja za uveljavitev temeljnih organizacij nikakor niso bila obenem tudi drobljenje družbene učinkovitosti na kar moč majhne celote, temveč je šlo v resnici le za prvo stopnjo povezovanja družbenoekonomskih silnic.

Če smo si na jasnem prav o omenjeni misli, imamo pravzaprav že tudi v rokah najbolj učinkovito orodje proti vsem tistim, ki so na veliko opozarjali prav na nevarnost „drobljenja družbe“.

Za podrobnejšo obravnavo osnovnih značilnosti osnutka zakona o združenem delu bi se vsekakor morali ustavit ob precej bolj natančnih opredelitvah minulega dela, kakor smo ga bili navajeni doslej, potem ob delegatskem sistemu kot neločljivi sestavini sistema samoupravnega združenega dela, o vsebinskem pomenu upravljanja „prek delegatov“ kot organski sestavini neposrednega delavskega upravljanja, potem o združenem delu kot družbenoekonomski in družbenopolitični sestavini narodov in narodnosti... ali pa bi morda kazalo konkretnije in obširneje spregovoriti o dosedanjih značilnostih konkretne prakse, ko so se v imenu samoupravljanja temeljne organizacije zapirale same vase ali pa smo lahko srečevali različne prikrite oblike odtujevanja dohodka in gospodarjenja z njim. Vse pa je bilo seveda „zavito v celofan“ skrbi za delavce in za učinkovitost gospodarjenja.

VSEBINA OSNUTKA

Za uvodni del našega razmišljanja pa bi se kljub vsemu kazalo ustaviti — podrobneje — ob vsebinskih značilnostih osnutka zakona. Pravimo, da gre za svojevrsten kodeks tematike o združenem delu. Za razliko od kodeksa v splošnem pomenu besede, predstavlja osnutek zakona le tematsko strnitev materije združenega dela. Pri tem ostaja v mejah — kar smo že povedali — ki jih pripisujemo federaciji. Vseh drugih pristojnosti pa ne urejuje v celoti, temveč le v toliko, kolikor lahko govorimo o značilnostih sistemske narave. To pomeni, da zakon ureja samo tista vozlišča odnosov v združenem delu, pri katerih zagotavlja sistem socialističnih samoupravnih odnosov in enotne institucionalne osnove tega sistema.

Omenjeno tematiko pa ureja osnutek zakona prav na poseben način.

Ureja jo tako, da ustvarja enotno in trdno podlago, na kateri se lahko razvija samoupravno združeno delo po svojih notranjih vzvodih in potrebah, ne da bi zakon tak razvoj utesnjeval. Obenem seveda moramo upoštevati dejstvo, da s svojimi „varovalkami“ varuje socialistični samoupravni značaj odnosov v združenem delu in njihovo materialno podlago v družbeni lastnini.

Osnutek zakona razčlenjuje temeljne pravice, obveznosti in odgovornost delavcev in njihovih družbenopravnih subjektov v družbeni reprodukciji in v družbi. Razvija in razčlenjuje prepovedi, ki zadevajo vzpostavljane in vzdrževanje takih odnosov, ki so v nasprotju z ustavo. Na podlagi razvitejših in bolj razčlenjenih ustavnih določil oblikuje institucionalne osnove združenega dela.

KRITIKE

Ob vsem tem moramo vsekakor opozoriti na dve vrsti kritik, ki smo jih doslej že slišali na račun osnutka zakona o združenem delu. Dobro, kritiki streljata v prazno, vendar... Najprej je bilo slišati, da je šel osnutek zakona predaleč pri urejevanju osnov združenega dela. S tem naj bi omejeval samoupravno samostojnost organizacij združenega dela. Take in podobne kritike vsekakor najlaže povežemo z glasovi, ki se zavzemajo za spontanost v razvoju samoupravljanja in po tej logiki tudi pozabljajo na nujne razredne sestavine v samoupravnih socialističnih odnosih.

Druga oblika kritike je svoj ogenj usmerila na „nedorečnost“ osnutka zakona. Zakon bi moral — po tej logiki — enotno urediti vse odnose, posredovati bi torej moral kompletno kodifikacijo odnosov v združenem delu. Kritiki so vsekakor pozabili na ustavnopravni položaj republik in pokrajin. Konkretne odnose v družbeni reprodukciji urejajo republike in pokrajine na enotni sistemske podlagi. Nekaj povsem drugega je, da osnutek zakona ureja samo sistemske osnove, vse drugo pa prepušča posebni zakonodaji. Za tako ureditev stvari in odnosov govore — poleg docela koncepcijskih — tudi praktični razlogi. Če bi zakon zajel celotno tematiko združenega dela, bi se tako razlezel, da bi bil praktično neprestano „odprt“, ker že vnaprej vemo, da se bodo morale nekatere sestavine samoupravne prakse ves čas ravnati po nujnih spremembah, ki jih prinaša čas, njegove zakonitosti in izkušnje.

Morda bi se za zaključek še enkrat veljalo vrniti k spontanosti. Omenili smo že, da je osnutek zakona temeljito opravljen z njo. Samoupravljanje je vsekakor oblika demokratičnega upravljanja in uveljavljanja razrednih interesov in ciljev delavcev in delovnih ljudi. Kot tako pa lahko uspešno deluje le, če je organizirano in oprto na organizirano družbenopolitično delovanje delavcev. S svojim pristopom je osnutek zakona predvsem institucionaliziral mesto in vlogo delavskega sveta in delegatskega organizma na način, kot je njihov položaj v sistemu samoupravljanja opredeljen v ustavi. Skladno s tem je prevrednotil samoupravne splošne akte, kot so pravila, pravilniki, sklepi, ki na splošen način urejajo odnose, ki jih po postopku, kot je določen v skladu z določili samoupravnih sporazumov, sprejemajo samoupravni organi.

Poleg tega pa osnutek zakona računa s tem, da bo v samoupravnem dogajanju prišel do polne veljave tudi sindikat kot integralna organizirana sila delavskega razreda, ki sodeluje aktivno v vsem dogajanju upravljanja v organizacijah združenega dela v vseh odnosih, v katerih delavci uveljavljajo svoje upravljalne pravice.

IGOR URŠIČ: O SAMOUPRAVNI ORGANIZIRANOSTI ZDRUŽENEGA DELA

Stalno preverjanje samoupravne organiziranosti

Osnutek zakona o združenem delu odpravlja vse oblike organiziranosti, kjer je odločanje odtujeno od delavcev. Dohodek se pridobiva in izkazuje le kot dohodek temeljne organizacije. TOZD se ne more izločiti iz delovne organizacije, če s tem krni medsebojno povezan proces proizvodnje

Igor Uršič, član IK predsedstva CK ZKS je na seminarju v Portorožu spregovoril o samoupravni organiziranosti združenega dela ter obrazložil določbe osnutka zakona o združenem delu, o samoupravni organiziranosti. Poudaril je, da osnutek zakona presega in tudi odpravlja vse oblike organiziranosti in organizacije, kjer so delovna sredstva odtujena delavcem in kjer se medsebojna odvisnost in povezanost posameznih delov omejuje zgolj na institucionalne oblike brez notranje povezanosti in ustrezne družbenoekonomske spodbude. Prav zato osnutek zakona o združenem delu dokaj natančno določa pravice in dolžnosti delavcev za organiziranje temeljnih organizacij združenega dela, pogoje za njihovo oblikovanje kot samostojne samoupravne organizacije ter družbenoekonomske in pravne subjekte. Če je temeljna organizacija osnovna oblika združenega dela, in to osnutek poudarja, potem k temu osnutek zakona dodaja tudi pravico in dolžnost delavcev, da jo organizirajo kajti le v njej lahko odločajo o vseh vprašanih gospodarjenju, razvoju ter se odločajo tudi o združevanju v delovne organizacije in druge oblike. Osnutek določa, da je temeljna organizacija osnova združevanja dela in sredstev v delovno organizacijo in prek nje v sestavljeno organizacijo združenega dela in druge oblike združevanja dela in sredstev ter poslovnega sodelovanja, v samoupravno interesno skupnost in TOZD je osnova družbenega planiranja, je pa prav tako tudi osnovna samoupravna skupnost delavcev v združenem delu, v kateri delavci odlikujejo delegacije z namenom, da neposredno uresničujejo svoje pravice ter obveznosti in odgovornosti pri opravljanju funkcij družbenopolitičnih skupnosti.

V skladu s takšnimi funkcijami temeljne organizacije združenega dela, pravicami in dolžnostmi se tudi dohodek realizira s skupnim delom delavcev v združenem delu, pridobiva in izkazuje pa se kot dohodek temeljne organizacije in ne glede na to, v kateri obliki združevanja dela in sredstev se realizira. Prav zato je tudi v določbah osnutka zakona določeno, da se morajo vsi organi družbenopolitičnih skupnosti, organi organizacij združenega dela in drugih organizacij pri sprejemanju svojih aktov in ukrepov ravnati po načelu, da delavci v TOZD odločajo o celotnem dohodku, ki ga dosežejo s skupnim delom v TOZD in v vseh drugih oblikah združevanja dela in sredstev.

Kljub ugodnim rezultatom pri organiziranju TOZD pa je bilo v priporočilih osnutka zakona o združenem delu večkrat poudarjeno, da mora zakon podrobneje opredeliti posamezne

mezne ustavne pogoje za organiziranje TOZD. Zato tudi po predlaganih določilih zakona pri oblikovanju TOZD ni mogoče postavljati meje glede višine celotnega prihodka oziroma dohodka. Tudi kar zadeva število zaposlenih v TOZD, osnutek zakona ne navaja limitov, saj je to odvisno od neposredne samoupravne prakse. Eden najbolj odločilnih pogojev za oblikovanje TOZD pa je nedvomno enovitost proizvodnega procesa.

Tako torej osnutek zakona podrobneje opredeljuje ustavna določila o pogojih konstituiranja TOZD. Vse te pogoje pa v bistvu lahko strmemo v naslednje elemente: tehnološka, ekonomska in samoupravna zaokroženost temeljnih organizacij združenega dela. Seveda pa moramo ob tem poudariti, da organiziranje temeljnih organizacij združenega dela ni enkratno dejanje, kakor tudi TOZD ni statična enkrat za vselej dana oblika združevanja dela, temveč je treba samoupravno organiziranost stalno prilagajati spremembam v materialni osnovi dela, tehnično-tehnološkim in naravnim pogojem dela, proizvodni usmeritvi in doseženi ravni samoupravnih odnosov. To pa praktično pomeni, da morajo delavci stalno ocenjevati ustreznost svoje samoupravne organiziranosti ter se glede na kakovost sprememb vedno znova ustrezneje organizirati.

Osnutek zakona ne pozna več doslej veljavnih izrazov, kot so spjitve, pripojitve, delitve temeljnih organizacij itd. Tudi v postopku organiziranja temeljnih organizacij obstajata dve pomembni novosti: krog pobudnikov za organiziranje je večji, kajti pobudo za to lahko daje delavci, oziroma skupina delavcev, sindikalna organizacija, organ upravljanja in organi družbenopolitičnih skupnosti. Osnutek zakona pa tudi ne predvideva več analize pogojev za organiziranje temeljnih organizacij kot temeljnega pogoja konstituiranja.

Že v ustavi je zapisano določilo o prepovedi izločitve temeljne organizacije in delovne organizacije, če to drugim temeljnim organizacijam otežuje delo. Če se z izločitvijo prekinja ali krni med seboj povezan delovni proces proizvodnje in poslovanja in če je s tem bistveno zmanjšana možnost za pridobivanje dohodka v drugih temeljnih organizacijah, je izločitev zakonsko prepovedana.

Vsekakor pa ne moremo mimo opredelitve, da je združevanje dela in sredstev v delovno organizacijo obvezno, vendar pa je potrebno opozoriti, da so temeljne organizacije v sestavi delovne organizacije med seboj povezane s procesom

dela, proizvodnje oziroma poslovanja in s tem da delavci uresničujejo in dosejajo skupni rezultat dela.

Za razliko od delovne organizacije pa je sestavljena organizacija združenega dela prostovoljna oblika združevanja dela in sredstev. Kaže jo organizirati vselej, ko se pogoji dela, sredstva za proizvodnjo in druga sredstva dela, ki tvorijo materialno osnovo dela, med seboj dopolnjujejo, če se posebej dopolnjuje proizvodnja in promet in če je možno z organiziranjem skupnega znanstveno-raziskovalnega dela posodobiti procese dela in tehnologijo združenih organizacij. Osnutek zakona posebej obravnava sestavljene organizacije, ki nastajajo na osnovi vertikalne in horizontalne povezave, vendar velja ob tem poudariti, da je sestavljena organizacija združenega dela razvitejša oblika delovne organizacije.

Igor Uršič je opozoril tudi na dosedanje napake pri organiziranju sestavljenih organizacij, ki so značilne predvsem v tem, da je še pre malo specializacije in delitve proizvodnih programov, vse preveč pa delitve tržišča in skrivanja za v bistvu nesocialističnim vedenjem.

Novost predstavljajo v osnutku zakona tudi poslovne skupnosti organizacij združenega dela. Razlika med SOZD in poslovno skupnostjo pa je po osnutku zakona v tem, da v SOZD delovna organizacija predstavlja del funkcionalne celote, medtem ko se v poslovni skupnosti povezujejo delovne organizacije le zaradi uresničevanja določenih interesov. Res pa je, da zakon opredeljuje le osnovne smernice za oblikovanje poslovnih skupnosti, kajti le-te bodo gotovo od primera do primera različne.

Ob koncu svoje razprave je Igor Uršič spregovoril tudi o odnosih med delavci, ki se porajajo v združenem delu. Pri sklepanju delovnega razmerja delavcev v združenem delu, torej v TOZD in v delovnih skupnostih, je pojmovno izenačeno tudi delovno razmerje v pogodbenih organizacijah združenega dela, zadrukah in drugih oblikah združevanja dela in sredstev. V osnutku je predvideno, da mora delavec ob sklenitvi delovnega razmerja dati pismeno izjavo, da je seznanjen z vsebino samoupravnega sporazuma in z drugimi akti temeljne organizacije združenega dela. Brez take izjave delavec ne more skleniti delovnega razmerja. Ob tem pa osnutek zakona še posebej poudarja, da je odgovornost do dela in izpolnjevanja nalog osnovno razmerje delavca do drugih delavcev in tudi osnova za uresničevanje samoupravljanja.

M. HORVAT

VLADO KLEMENČIČ O DRUŽBENOEKONOMSKIH ODNOSIH DELAVCEV V ZDRUŽENEM DELU

Zagotovljene pravice do ustvarjanja in odločanja

Dohodek je družbena lastnina, s katero brez soglasja delavcev ne more nihče razpolagati — Vodilo združevanja TOZD je predvsem ustvarjanje dohodka — Pravice iz minulega dela niso vnaprej zagotovljene, treba jih je prigospodariti — Dogovoriti se moramo o načinu zadovoljevanja skupnih in splošnih družbenih potreb — Dolžnikom ni treba popuščati, vendar naj ohranijo reproduktivno sposobnost

Član Izvršnega sveta skupščine SRS Vlado Klemenčič je iz tistega dela osnutka zakona, ki zadeva družbenoekonomske odnose delavcev v združenem delu, izluščil in podrobneje osvetlil nekaj najpomembnejših tem ter nekatere rešitve, ki so v osnutku zakona postavljene drugače, kot v dosednji zakonodaji, oziroma v praksi. Obrazložil je, kako osnutek zakona opredeljuje pojem dohodka, podrobneje spregovoril o oblikah pridobivanja dohodka ter o razporejanju in delitvi dohodka, na koncu pa razložil odgovornost temeljnih organizacij združenega dela za svoje obveznosti.

DOHODEK

V osnutku je podanih več opredelitev dohodka, ki pa šele vse skupaj in kot celota pojasnjujejo družbeno in ekonomsko bistvo ter pomen dohodka v združenem delu. Po eni strani je dohodek v denarju izražena nova vrednost, po drugi pa družbenoekonomska kategorija, ki izraža vrsto za samoupravni socializem značilnih zvez med delavci in dohodkom; bistvo teh zvez je, da delavci niso le ustvarjalci dohodka, pač pa da o njem tudi odločajo. Dohodek je družbena lastnina, ki se vedno pridobiva in ugotavlja v TOZD ne glede na to, v kakšni obliki združevanja dela in sredstev je nastal. S tem naj bi bilo zagotovljeno načelo, da praviloma brez soglasja delavcev ne more nihče razpolagati z dohodkom, razen kadar ustava drugače določa.

Svoj delež novo ustvarjene vrednosti pridobivajo delavci v združenem delu kot dohodek svoje TOZD bodisi v razmerah tržnih zakonitosti ali na samoupravni podlagi družbeno določenih pogojev za pridobivanje dohodka. To pomeni, da TOZD pridobivajo dohodek s prodajo svojih izdelkov in storitev, z udeležbo v skupno doseženem dohodku na podlagi združevanja dela, s svobodno menjavo dela ali s prejemki, kot so kompenzacije, regresi, premije, dotacije itd. Posebno pozornost z družbenoekonomskega in političnega stališča zaslužita predvsem dva načina: udeležba pri skupno doseženem dohodku in svobodna menjava dela. Pri drugih dveh načinih osnutek ne prinaša ne novosti niti jih podrobneje ne obravnava, saj jih bodo podrobno določili posebni zakoni.

ZDRUŽEVANJE DELA

Vodilo pri povezovanju dela in sredstev po osnutku zakona ni udeležba pri skupnem dohodku, pač pa udeležba pri ustvarjanju skupnega dohodka, se pravi, gre predvsem za racionalno povezovanje združenega dela. Udeležba pri skupno ustvarjenem dohodku je po osnutku zakona možna z združevanjem dela in sredstev dveh ali več TOZD ter deležem tega skupno doseženega dohodka sorazmerno z deležem vloženega dela in sredstev. Ob tem velja opozoriti na novo pojmovanje: osnutek namesto izraza, da TOZD vlaga v drugo TOZD, uporablja izraz „združuje sredstva“, da bi bolje poudaril enakopravnost v medsebojnih odnosih TOZD, ki združujejo

dela in sredstva. Pridobivanju dohodka z udeležbo pri skupno doseženem dohodku je osnutek posvetil veliko pozornosti. Ne samo, da ta oblika pomeni preseganje klasičnih tržnih blagovnih in finančnih odnosov med organizacijami združenega dela, pač pa je še bolj pomembno to, da na tak način ustvarjamo mehanizme, ki bi skladno s samoupravnim sistemom opravljali določene nujne funkcije v procesu družbene reprodukcije. TOZD so pač nastale zavoljo tega, ker je bilo treba izoblikovati takšno celico družbene reprodukcije, v kateri bodo lahko delavci ekonomsko uspešno opravljali delo in upravljali rezultate svojega dela — in to ne samo v tej celici, pač pa skupaj z drugimi delavci v celotnem procesu družbene reprodukcije.

Zanimiva je tudi opredelitev pridobivanja dohodka s stališča svobodne menjave dela med delavci v TOZD družbenih dejavnosti z delavci v TOZD materialne proizvodnje. Izhodišče je, da so v dohodku, ki ga ustvarjajo delavci v TOZD materialne proizvodnje vsebovani tudi rezultati dela delavcev v izobraževanju, kulturi, zdravstvu in drugih družbenih dejavnostih. Z drugimi besedami, dobro ali slabo delo delavcev v zdravstvu, izobraževanju itd. vpliva na boljše ali slabše ustvarjanje nove vrednosti v gospodarstvu.

Podobno je tudi izhodišče glede minulega dela; le-to je pogoj, brez katerega ni moč ustvarjati dohodka; vendar pravice iz minulega dela ni možno pridobiti samo z vlaganjem minulega dela, s „posojanjem“ ali dajanjem, pač pa samo na podlagi gospodarjenja z minulim delom, kar pomeni, da se slabo ali dobro gospodarjenje z minulim delom izraža od dohodka TOZD do osebnih dohodkov in drugih prejemkov.

RAZPOREJANJE IN DELITVE

Tudi pri razporejanju in delitvi dohodka prinaša osnutek zakona številne nove rešitve, zlasti pa kar zadeva zagotavljanje vpliva delavcev ter shemo razporejanja in delitve dohodka. Pri tem osnutek zakona izhaja iz načela, da morajo delavci odločati o celotnem procesu ustvarjanja in delitve dohodka, ob tem pa morajo seveda imeti vpogled tudi v nastajanje celotnega prihodka, materialne in amortizacijske stroške itd. Novosti je preveč, da bi jih omenjali vse ali v podrobnostih, zato se bomo pomudili samo pri najbolj pomembnih, ki jih je

omenil Vlado Klemenčič. Omenjamo nov izraz „celotni dohodek“. Materialni stroški so v osnutku zakona očistični različnih oblik finalne porabe ter omejeni na stroške, ki so neposredno posledica procesa proizvodnje, vključeni pa so tekoči izdatki za strokovno izobraževanje in znanstveno raziskovalno delo, ki se opravlja v procesu dela. Pri amortizaciji so se ustvarjalci osnutka zakona oprli na načelo, da njeno višino določajo delavci, vendar ne nad višino, ki je potrebna za nadomestitev fizične in moralne obrabe sredstev, itd. Sredstva amortizacije se zbirajo tudi za izplačilo patentov, inovacij... Dohodek, ki ostane po odbitku materialnih stroškov in amortizacije od celotnega prihodka, je namenjen za zadostitev dveh temeljnih potreb: za zagotavljanje skupnih in splošnih pogojev dela in razvoja družbe ter za (čisti dohodek) osebne dohodke in za skupno porabo delavcev.

Posebej velja opozoriti na določbo, za kaj se uporabljajo sredstva za osebne dohodke. Čeprav določba v ničemer ne odstopa od sedanje prakse (pod osebnim dohodkom razumemo sredstva za zadovoljevanje osebnih potreb ter sredstva za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb), se zanjo vendarle „skrivajo“ drugačne možne rešitve. Tudi v naši republiki se bomo morali odločiti, je dejal tovariš Klemenčič, ali ni smotno del bremen skupne in splošne družbene porabe prenesti iz osebnih dohodkov na dohodek TOZD. Možno bi bilo tudi, da se za določene skupne in splošne potrebe jemljejo kot merilo osebni dohodki, tako odmerjeni prispevki pa se plačajo iz dohodka TOZD... ali pa da se v skladu s sedanjo prakso nekateri prispevki plačajo iz osebnega dohodka ter to vpliva na višino osebnega dohodka, ki ostane za izplačilo delavcem...

MATERIALNA ODGOVORNOST TOZD

Osnutek načelno določa, da TOZD odgovarja za sprejete obveznosti z vseni sredstvi, s katerimi razpolaga. Vendar naj bi ob tem poseben zakon izvzel od izvršbe določena sredstva, ki imajo poseben pomen za opravljanje dejavnosti ali funkcije TOZD. Skratka, ko zavoljo neporavnanih obveznosti upniki v mejah zakonskih pooblastil prisilno izterjajo poravnavo, naj bi ohranili reprodukcijsko sposobnost dolžnika! Seveda pa naj bi tudi ob tem postavili določene meje, saj bi v nasprotnem primeru še naprej ohranili prakso, ko so posamezne organizacije kar naprej plačilno nesposobne in jih saniramo, družbena sredstva, ki smo jih ob tem porabili, pa so bila pogosto večja, kot investicija v novo tovarno. R. B.

NEUSKLAJENI NAČRTI PROIZVAJALCEV SVINCA, CINKA IN ANTIMONA

Preveliki podjetniški apetiti

Proizvajalci cinka, svinca in antimona ter izdelkov iz teh kovin želijo izdelovati vsi vse, nekatere zmožnosti pa že sedaj presegajo jugoslovanske potrebe, čeprav ob tem kakovost ne dovoljuje večjega izvoza

V Rudnikih svinca in topilnici Mežica opozarjajo, da so pri nas zmožnosti za predelavo svinca, cinka in antimona že prevelike, kljub temu pa posamezne delovne organizacije načrtujejo gradnjo novih. V združenju za svinca, cinka in antimon je sicer že nekaj časa pripravljen osnutek srednjeročnega razvojnega načrta, vendar ga zavoljo prevelikih podjetniških apetitov – saj hoče, kot pravijo v Mežici, vsak proizvajati prav vse – še ni bilo mogoče uskladiti. Zmožnosti za proizvodnjo akumulatorjev, denimo, že nekaj časa presegajo jugoslovanske potrebe, na zahodnih tržiščih pa se z avtomobilskimi akumulatorji uveljavlja le Mežica.

Lani so mežiški Rudniki svinca in topilnica, ki jih sestavlja 10 temeljnih organizacij združenega dela, dosegli blizu 800 milijonov dinarjev celotnega dohodka, na tuje pa so prodali za 250 milijonov dinarjev izdelkov. Ostanek do-

hodka pa ni dopuščal, da bi lahko več denarja namenili za poslovni sklad. In čeprav izvoz ni v zadostni meri spodbujen, o čemer priča tudi podatek, da je izvozna stimulacija za akumulatorje enaka kot za svinca oziroma koncentrate, pa iz leta v

leto povečujejo izvoz. Samo v letu 1975 so ga količinsko povečali kar za 36%. V zadnjem času pa se poraja vprašanje, kako zagotoviti potreben reprodukcijski material za proizvodnjo akumulatorjev za izvoz, ki ga na našem tržišču ni. Ob tem ne gre prezreti dejstva, da so Rudniki svinca in topilnica Mežica med najpomembnejšimi dobavitelji akumulatorjev francoskim avtomobilskim tovarnam Peugeot, Simca in Renault. Izvoz pa bi bilo možno še povečati, če bi to dopuščale proizvodne zmožnosti.

Prizadevanja, da bi se, kolikor je največ mogoče, sami

oskrbovali z reprodukcijskimi materiali, potrebnimi za proizvodnjo akumulatorjev, zaznamuje prvi uspeh. V Mušeniku je pred dograditvijo tovarna, kjer bodo izdelovali cevke in posode za akumulatorje. Predelavo in proizvodnjo potrebnih reprodukcijskih materialov bodo še povečevali tako, da jih čez nekaj časa ne bo treba več uvažati. S tem pa bodo zagotavljali tudi delovna mesta za zaposlovanje ostarelih jamskih delavcev in za ženske, ki jih je v gornji Mežiški dolini še precej nezaposlenih.

Čeprav je poglavito vodilo Rudnikov svinca in topilnice Mežica, da bi povečevali obseg gospodarjenja pri istem številu zaposlenih, pa bo treba za uveljavitev te naloge še veliko dogovarjanja in sporazumevanja. V Mežici imajo namreč premalo lastnih surovin za topilnico. Prisiljeni so jih kupovati drugod, da bi polno izkoristili zmožnosti. Čimprej bo treba tudi v konkretni praksi uveljaviti načelo, da prihaja z usklajevanjem hotenj delavcev do razvojnih odločitev v širšem prostoru. Dosledno spoštovanje tega načela utegne pomembno vplivati tudi na prihodnji razvoj kolektiva Rudnikov svinca in topilnice Mežica. Zdaj bo treba storiti vse, kar je potrebno ozi-

roma možno, da se začne z dogovarjanjem o usklajevanju hotenj delavcev v jugoslovanski grupaciji za svinca, cinka in antimon. M. A.

KAKO PRITEGNITI ZANIMANJE RAZVITEJŠIH GOSPODARSTEV ZA SODELOVANJE S PTUJSKO OBČINO

Vabilo razvitejšim

Sodelovanje je bilo doslej omejeno predvsem na trgovino in montažno industrijo, čeprav so možnosti znatno večje: od povezovanja gradbeništva, bančništva, gumarske industrije, v kovinski, lesni industriji ter turizmu

Kako pritegniti razvite delovne organizacije v občine, kjer se otepajo z manjšo razvitostjo, odvečnimi delavci in vrhu tega še s komunalnimi problemi, je vprašanje, ki ga v ptujski občini zastavljajo že dolgo desetletje. Kaj si lahko obeta Ptuj od bližine razvitega Maribora in od ponujene roke ljubljanskega gospodarstva? Pogovori predstavnikov Ljubljane in Maribora pred dnevi v Ptujso so pokazali, da pomeni boljše poznavanje osnove za uspešnejše sodelovanje na vseh področjih. Gospodarsko razvitejši centri v naši republiki so dolžni pomagati manj razvitim, posebej se to veča tam, kjer so ekonomsko utemeljene možnosti.

Doslej so bili gospodarski stiki omejeni predvsem na sodelovanje trgovin in montažne industrije, kjer sta nosilca Mercator in Industrijsko montažno podjetje iz Ljubljane. Možnosti je še dosti več – zlasti v prodaji tržnih presežkov ptujškega agroživilskega kompleksa na ljubljanskem in mariborskem trgu, pa v bančništvu na osnovi tesnejšega sodelovanja med ljubljansko in mariborsko banko in tudi v gumarski industriji ter gradbeništvu, kjer se ptujski delavci že povezujejo z Gradišom. Dosedanji razgovori z ljubljanskim gospodarstvom kažejo, da bodo v Ptujso zgradili nov industrijski obrat „Elektrokovinarja“ in v bližnji prihodnosti tudi tovarno za predelavo odpadnih gum v sodelovanju s Savo.

Mariborsko gospodarstvo bi moralo zaradi svoje vloge v regiji pokazati večji interes za sodelovanje, zlasti še v kovinski in

lesni industriji. Mariborska trgovina je zamudila dosedanje priložnosti, predvsem zaradi svoje šibkosti in neorganiziranosti.

V tem trenutku je za ptujsko občino še posebej pomembno, kako gospodarsko oživiti Haloze in Slovenske gorice, kjer je precej nezaposlenih, ki bi se lahko zaposlili v manjših industrijskih obratih.

Zdaj se javlja na posamezno objavljeno delovno mesto tudi po 100 ljudi s teh območij. Zato je več kot nujno potrebna pomoč razvitejših Ptujso, ki pa mora biti na gospodarskih temeljih. Voda, cesta in elektrika so trenutno najbolj akutni problemi ptujške občine, ki so še toliko večji, ker pomenijo dodatno zavoro za pritegnitev gospodarstva. Rešitev teh problemov pomeni skladnejši razvoj haloške pokrajine, sicer izredno vabljive za turiste. Tako je v Podlehniku zrasel nov Petrolov motel, odprt bo letos julija, ki

bo povečal turistični promet. Domačini veliko pričakujejo od ptujskih toplic, kjer bruhna na dan ena najkvalitetnejših alkalnih voda v Evropi, in od bodočega umetnega jezera, ki bo nastalo po gradnji hidrocentrale v Forminu in bo po velikosti največje v Sloveniji. Sodelovanje mariborskega in ljubljanskega gospodarstva bi omogočilo ptujski občini velik skok iz zostalosti, saj je zdaj narodni dohodek na prebivalca za polovico manjši, kot je poprečje republike. J. U.

JESENICE

PRIGOSPODARILE SO SI TOVARNO

Na področju jeseniške občine je bilo še do leta 1970 veliko pomanjkanje delovnih mest za ženske. Da bi se razmere izboljšale, so ustanovili več novih delovnih organizacij, predvsem pa dislociranih obratov delovnih organizacij s sedežem v drugih krajih. Tak je bil tudi obrat „Gorenjska oblačila“ Kranj, ki je začasno dobil svoje delovne prostore v stanovanjskem delu

poslovno-stanovanjske stavbe nad trgovskim lokalom Slovenijašport na Jesenicah. Do danes so zaposleni, in to v glavnem ženske, prigospodarili toliko sredstev, da že grade novo proizvodno halo, ki bo stala na Javorniku. Posloj bo nared v jeseni letošnjega leta. Graditev bo veljala blizu 15 milijonov din. B. B.

V TOVARNI CELULOZE MEDVODE JE NARED ZA POSKUSNO PROIZVODNJO NAJBOLJŠIH BREZLESNIH PAPIRJEV

Konec uvoza brezlesnih papirjev

Tovarna Aero, katere TOZD je tovarna celuloze v Medvodah, si je s to investicijo zagotovila kakovostne surovine ter konjunktoren izvozni izdelek – Vrednost proizvodnje bo štirikrat večja

Kolektiva Aero Celje in Tovarna celuloze Medvode sta se v letu 1973 odločila za združitve, ki naj bi pomenila uresničitev skupne želje: lastno proizvodnjo papirja. Izdelan je bil investicijski program, ki se je julija 1974 pričel uresničevati s pričetkom gradbenih del, monterji mariborske Hidromontaže pa te dni končujejo montažo opreme v hali za proizvodnjo papirja. Zmožljivost papirnega stroja, katerega poizkusna proizvodnja bo stekla z aprilom, je 20 tisoč ton predvsem najboljših brezlesnih papirjev na leto, kot je AC papir, ki smo jih morali doslej v celoti uvažati. Računajo, da bodo že

letos izdelali 10 tisoč ton papirja, od česar ga bodo kar 70 odstotkov izvozili.

Ker je proizvodnja papirja velik porabnik tehnološke pare in električne energije, so zgradili parni kotel z zmožljivostjo 40 ton pare na uro, 6,4 MW parna turbina z generatorjem pa bo nove obrate oskrbovala z električno energijo. Ob pomanjkanju električne energije pa bodo lahko v javno omrežje oddajali 2,5 MW električne energije. Vrednost celotne investicije znaša 430 milijonov dinarjev – to so združena sredstva štirih TOZD Aera ter poso-

jila Jugobanke in tujih dobaviteljev opreme. Vsa proizvodnja bo temeljila na domači surovini, del izdelane papirja pa bodo porabili v drugih TOZD Aera, saj so ga do sedaj morali uvažati.

V tovarni celuloze so že poskrbeli za delavce, ki jih bodo potrebovali za novo proizvodnjo. Le-ti so se usposabljali doma in na tujem. Skupno število zaposlenih se bo od prejšnjih 320 povečalo na približno 500. Ob povečevanju proizvodnih zmožljivosti niso pozabili na spremeljajoče objekte, saj se delavci že hranijo v sodobnem obratu družbene prehrane.

To velja za mnoge predelovalne dejavnosti, ki so se jim zaradi posledic še vedno trajajoče recesije zapri nekateri zahodni trgi, ali pa je nastop na njih možen za ceno slabšega iztržka oziroma za ceno nižjega dohodka.

Tudi če bodo stopnje rasti proizvodnje v teh dejavnostih kolikor toliko usklajene s planskimi predvidevanji, se bodo očitno poslabšali njihovi finančni rezultati. To lahko presodimo po nekaterih kazalcih iz zaključnih računov delovnih organizacij za leto 1975, ki že opozarjajo na poslabšana delitvena razmerja. Če so namreč delovne organizacije izrazito izvozno usmerjenih dejavnosti, kot so na primer usnjarsko-predelovalna, lesno-predelovalna oziroma pohištvena in tekstilna industrija, še pred letom ali dvema ob ugodni konjunkturi s prodajo na domačem trgu lahko izravnale izgube dohodka pri izvozu, te možnosti danes že skoraj nimajo več. Zaradi padca kupne moči prebivalstva cen doma ne morejo več poljubno dvigovati, tem manj, ker jim ogromne količine izdelkov tičijo v neprodanih zalogah. Po drugi strani bodo primorane povečevati izvoz, če bodo hotele ohraniti oskrbo s surovinami iz uvoza na lanski ravni in si z ustreznimi izdelki zagotoviti kupce na inozemskem in zdaj tudi že na domačem trgu.

Tako se je torej mnogo industrijskih dejavnosti in delovnih organizacij znašlo v hudi zagati. Nujnejše kot doslej bo zato iskanje notranjih rezerv, to je varčevanje na vseh področjih, smotrnejše ravnanje z materialom in tudi z delovnim časom. Očitno pa bo morala tistim proizvajalcem, ki velik del proizvodnje izvažajo, priskočiti na pomoč tudi širša družbena skupnost, ki naj bi spodbujala in pospeševala izvoz ne le z izboljšanjem izvoznih premij, temveč tudi s hitrejšim in doslednejšim vračanjem obremenitev, ki jih delovne organizacije plačujejo na surovine, jih pa potlej vgrajujejo v izdelek, namenjene za izvoz.

NANDE ŽUŽEK

LJUBLJANA

Povsem domač proizvodni postopek

Eden najpomembnejših dosežkov Lekovih raziskovalcev v vsem njihovem 20-letnem delu je prav gotovo izdelava celotnega tehnološkega postopka za pridobivanje hidrogeniranih ergot alkaloidov, ki so osnova za proizvodnjo številnih zdravil. Ker je povpraševanje po teh rastlinskih izvlečkih v svetu zelo veliko in iz leta v leto močno narašča, se je kolektiv Leka odločil, da bo zgradil nove proizvodne zmožnosti. Surovine za to proizvodnjo ima Lek doma, tehnologija je prav tako domača in torej pri prodiranju na tuja tržišča ne bo imel težav, kakršne bi bile ob uporabi tuje licence; poleg vsega tega pa je Lek eden redkih farmacevtskih proizvajalcev v svetu, ki je te rastlinske izvlečke sposoben izdelovati. Podjetje bi ob investiciji 500 milijonov din povečalo svoj devizni iztržek za kakih 15 do 20 milijonov dolarjev letno. Po prvotnih načrtih naj bi v novi tovarni začeli proizvajati že v začetku leta 1978, vendar utegnejo predpisi o uvozu opreme gradnjo zavreti. Tako zahtevne opreme doma žal ne proizvajamo, predpisi pa, kot vemo, uvoz krepko omejujejo. Zavoljo teh težav utegne Lek ne samo izgubiti že v letu 1978 blizu 13 milijonov dolarjev deviznega zaslužka, pač pa tudi marsikaterega kupca na za naše gospodarstvo tako pomembnem konvertibilnem trgu.

R. B.

F. R.

novice iz organizacij

CELICA POD DROBNOGLEDOM

GORENJE VELENJE

Za večjo produktivnost

Na pobudah sindikata, družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in vodstva delovne organizacije je razširjeni politični aktiv Gorenje zadnje dni marca sprejel več sklepov, ki naj bi prispevali k nadaljnjemu uresničevanju lani sprejetega programa stabilizacije in varčevanja. Nosilci nalog so politični štabi v temeljnih organizacijah in v organizaciji združenega dela. Sklenili so, da je treba stabilizacijske programe takoj pregledati in jih dopolniti s sklepi razširjenega političnega akta.

Največ nalog čaka delavec Gorenja na področju produktivnosti. Že do 1. maja letos naj bi produktivnost povečali za 10 % glede na sedanjo, akcijo bo mogoče izpeljati na več načinov. Delavce nameravajo takoj prenesti v proizvodnjo tistih izdelkov, ki gredo dobro v prodajo. Takoj nameravajo zaježiti zaposlovanje, z izjemo najbolj potrebnih kadrov. Prav tako naj

bi iz proizvodnje izločili vse delavce, ki „slovijo“ po slabem delu, in, kot zatrjujejo v Gorenju, z nekaj minutami aktivnega dela več na dan precej povečati produktivnost. Seveda pa ne gre zgolj za prizadevanja za povečanje produktivnosti, ampak v enaki meri tudi za zaostritev delovne discipline. Predvsem naj bi nadzorovali prihode na delo, predčasne odhode na malice in z dela, nepotrebno oddaljevanje z delovnega mesta, kar bo poslej veljalo tako za vodilne kot vse druge delavce.

V Gorenju se ob tem lotevajo tudi akcije za pripravo programov varčevanja, pri čemer bodo največ pozornosti posvetili materialnim stroškom. Nič manj pomembna ne bo akcija za boljše kvaliteto vseh proizvodov; odgovornost zanjo bodo zaostriili v vseh težah proizvodnje v delovni organizaciji in pri koooperantih.

TGA KIDRIČEVO

Še vedno na pol poti

V tovarni glinice in aluminija v Kidričevem so se lani reorganizirali v sindikatih, kot so terjali sklepi 8. kongresa slovenskih sindikatov in statutarni dogovor o organiziranosti in delovanju sindikatov, vendar v sindikalnem delu še marsikaj krepko šepa. Po enoletnem delovanju zato v sindikalni konferenci TGA Kidričevo ugotavljajo, da zaradi neaktivnosti nekaterih sindikalnih poverjenikov, članov IO OOS in konference načelo neposrednosti še zdaleč ni uve-

ljavljeno v sindikalnem delu in v samoupravnem odločanju. Zato je konferenca OOS pred kratkim sklenila opozoriti vse vodilne sindikalne delavce v delovni organizaciji, da čimprej ugotovijo razloge za takšne razmere, hkrati pa analizirajo delo poverjenikov in drugih članov izvršnih odborov OOS in konference. Če ne bo šlo drugače, pravijo sindikati v TGA Kidričevo, bodo predlagali takojšnjo zamenjavo nekaterih delegatov v OOS.

VIATOR LJUBLJANA

Skrb za družbeni standard

Predsedstvo sindikalne organizacije Viatorja je ob obravnavi letnega gospodarskega načrta posvetilo največ pozornosti družbenemu standardu, saj so pri pripravi predloga tvorno sodelovali predvsem sindikalni delavci. Odločili so se za konkretne zadolžitve: za realizacijo letošnjega načrta družbenega standarda, ki zadeva počitniške zmogljivosti, je odgovoren direktor TOZD Storitvene dejavnosti, v akciji pa so dolžne sodelovati vse temeljne organizacije in družbenopolitični dejavniki. Prav tako bodo morale vse TOZD za uresničitev programa

zbrati namenska sredstva, ki so določena s planom družbenega standarda. Prav tako je sindikalna konferenca sklenila, da je za izpolnitev načrta na področju družbenega standarda zaposlenih, ki zadeva družbeno prehrano in prenočitve v samskem domu v Ljubljani, neposredno odgovoren direktor TOZD Storitvene dejavnosti. Bone za tople obroke bodo v Viatorju izdajali le v primerih, ko ni mogoče zagotoviti urejene prehrane in seveda po soglasju osnovnih sindikalnih organizacij in občinskih sindikatov, kakor to določa letošnja sindikalna lista.

SKRIVNOST UČINKOVITOSTI JE PREPROSTA

Uspehi sindikalnega dela v ravenski železarni so rezultat aktiviranja sindikalnih skupin — Tudi letovanju delavcev posvečena vsa skrb

Program dela sindikalnih organizacij Železarne Ravne za leto 1976, zasnovan na sklepih letne konference OOS v mesecu januarju, je tako obsežen, da ga bo možno uresničiti le z veliko truda celotnega vodstva in s pomočjo vseh družbenopolitičnih organizacij in vodstva podjetja. Tako je dejal med drugim v svojem govoru že predsednik RS ZSS Janez Barborič, ko se je udeležil letne konference OOS Železarne Ravne.

Svet konference osnovnih sindikalnih organizacij Železarne Ravne se je z vso vnemo lotil uresničevanja nalog, ki izhajajo iz sklepov letne konference. Zaveda se, da je leto hitro naokoli, zato se je svet na svoji prvi seji po letni konferenci dogovoril o načinu dela, ki naj bi zagotovil uspešno uresničevanje sklepov.

Znano je, da so v večini organizacij sindikata glavno delo opravljali nosilci funkcij (tako je marsikje tudi še danes!), ki pa seveda vsega dela niso zmogli. S takšnim načinom dela so v Železarni Ravne prenehali. Prek izvršnih odborov OOS se lotevajo dela sindikalne skupine, na svetu pa se dogovarjajo le o konkretnih skupnih stališčih za akcijo vsega sindikalnega članstva v železarni. Tak način dela je že v minulem koledarskem letu obrodil dobre sadove. Letos pa želijo v Železarni Ravne ta način dela še razširiti in utrditi, sicer vsem svojim nalogam ne bodo kos.

Uveljavljeno sodelovanje

Na dosedanjih sejah sveta, ki se sestaja po potrebi, a že redkeje kot včasih, sklepajo o mnogih pomembnih vprašanjih kolektiva, o katerih — kot je že bilo poudarjeno — poprej razpravlja vse članstvo, v svojih delovnih skupinah in na izvršnih odborih osnovnih organizacij sindikata. Kot primer navedimo le nekaj primerov takih odločitev, ki so pomembne za ves kolektiv Železarne Ravne. Še prej pa je treba povedati, da na sejah sveta konference sindikata gle-

de na obravnavana vprašanja že sodelujejo predstavniki vseh drugih družbenopolitičnih organizacij, vodstveni in vodilni delavci, strokovnjaki iz posameznih strokovnih služb. Ti prisostvujejo sejam zlasti takrat, kadar gre za strokovna pojasnila oziroma kadar je potrebno članom sveta dati odgovor o izpolnjevanju nalog, za katere so bili zadolženi.

Naslednje leto sindikat ne bo dal več soglasja za nočno delo

Svet sindikata je sklenil, da je treba dokončno ukiniti nočno delo za ženske v letu 1976 in zadolžili so kadrovske službe, da mora do konca leta napraviti pregled vseh tistih delovnih mest, kjer še vedno delajo ponoči ženske in jih je treba zamenjati z moškimi. Če to ne bo storjeno, sindikat za naslednje leto ne bo dal več soglasja za nočno delo. Na nočnem delu bodo morale ostati ženske le izjemoma, in to na tistih delovnih mestih, kjer zamenjava ali ukinitvev nočnega dela ni mogoča, denimo v laboratorijih, ambulanti, kuhinji.

Posebna skrb družbenopolitičnemu izobraževanju

Izobraževanje članov sindikata, predvsem pa nosilcev vodilnih funkcij v sindikatu in delegatov v organih upravljanja bo letos posebna skrb sveta sindikata Železarne. Posebna komisija, ki je že imenovana, bo stalno skrbela za organizacijo naj-

različnejših seminarjev in se povezovala z delavsko univerzo kot glavnim kreatorjem vseh tečajev in seminarjev, ki bodo morali biti prilagojeni različnim poslušalcem.

Nismo bili dovolj aktivni

Že na letni konferenci osnovnih organizacij je bilo ugotovljeno: nismo bili dovolj aktivni na področju inventivne dejavnosti, ki ji je bilo posvečeno leto 1975 in naj bi ji veljala posebna skrb tudi v letošnjem letu. Svet sindikata je začel z akcijo, ki pa se mora razširiti na sleherni osnovno organizacijo oziroma vse sindikalne skupine. Sprejet je bil sklep, naj vsaki OOS formira odbor, ki naj bi bil med delavci pobudnik za kakršne koli izboljšave. Vodjo teh odborov naj bi izbrali iz vrst vsaj kvalificiranih delavcev. Seveda bo treba še marsikomu pojasniti, da je človek za vsako izboljšavo tudi primerno nagrajen. Vsekakor pa gre za množičnost v pospeševanju izboljšav.

Zelo aktivna je komisija za letovanje in oddih

V polnem delovnem zagonu pa je ta čas že komisija sindikata za letovanje in oddih. Čeprav je do glavne sezone letovanja še precej časa, je komisija že pripravila celoten program letovanja naših članov. Ker so kapacitete našega počitniškega doma v Portorožu zelo skromne, le 122 ležišč, je komisija že lani uspela z zakupom nekaj privatnih sob, tako da bo lahko na morju letovalo čim več naših delavcev, zlasti ker si tudi letos komisija prizadeva te kapacitete še razširiti. Zakup zasebnih sob je zelo pomembna akcija, kajti če bi se orientirali le na kapaci-

tete v lastnem domu, bi teoretično lahko vsak delavec prišel na vrsto komaj na vsakih deset let.

Komisija za letovanje pa je pripravila tudi celoten predlog za brezplačna letovanja, ki naj bi jih bili deležni socialno ogroženi, bolni, upokojenci iz leta 1975, prostovoljni krvodajalci, ki so darovali kri dvajsetkrat in večkrat, izjemni primeri celotnih družin pa tudi najbolj prizadevni delavci z dolgoletno delovno dobo. Komisija je pripravila tudi izračun ekonomskega poslovanja za letovanje. S sindikatom jeseniške železarne pa so se dogovorili za delno izmenjavo letovalcev oziroma za odstop nekaj sob za celotno sezono v njihovem počitniškem domu v Biogradu na morju. Skratka, ker je komisija za letovanje letos zelo pohitela, bodo rezultati gotovo še boljši kot lani. Brez odgovora je le vprašanje, kdaj in kako bodo lahko dogradili oziroma adaptirali dom v Portorožu, kajti trenutno očitno za to primanjkuje denarja.

Priznanja na praznik dela

Bliža se praznovanje prvega maja, ko bo podeljenih nekaj priznanj samoupravljavcem. Zato je svet sindikata sprejel pravilnik o podelitvi teh priznanj, OOS pa so že zbrale svoje predloge za nagradence. Predlogov je veliko, zato bo odbor moral zelo skrbno izbrati med njimi 8 kandidatov za letošnja priznanja, kolikor naj bi jih podelili vsako leto. In ker bo letošnja osrednja prvomajska proslava za koroško regijo 30. aprila v Mežici, bo tam podelitev srebrnih sindikalnih znakov. OOS železarne so predlagale 17 najzaslužnejših članov, svet sindikata pa je predlagal eno izmed najzaslužnejših OOS, in sicer OOS kovačnice. J. G.

NAŠI PRIJATELJI

BOGO TURIČNIK, Študentski servis, Ljubljana

O delavcu in za delavca

Med našimi prijatelji vam tokrat predstavljamo sindikalnega delavca, poverjenika DE iz študentskih vrst. Pravzaprav se je Bogo Turičnik kot absolvent prve stopnje na ljubljanski ekonomski fakulteti za nekaj časa, kakor sam zatrjuje, poslovil od študija. Toda to še zdaleč ne pomeni, da morda že jutri ne bo imel v rokah diplome ekonomista.

Bogo Turičnik je pet let zaposlen pri Študentskem servisu kot referent za študentske zadeve. Ko so 1974. leta ljubljanski študentje v okviru svoje delovne organizacije ustanovili osnovno organizacijo sindikata, je Bogo Turičnik prevzel v izvršnem odboru blagajniške posle, postal je poverjenik našega lista. Ob skrbi za množično športno rekreacijo v študentskih vrstah skoraj ni področja, kjer se ne bi aktivno udeleževal. Skratka, sindikalno delo ga je tako pritegnilo, da je veliko svojih zadol-

žitve sprejel kot obveznost, ki jo mora izpolniti. Čeprav doživlja šele prvo fazo „zorenja“ sindikalnega delavca, je Bogo Turičnik že doslej s svojim delom dokazal, da so danes med študenti dobri aktivisti, ki bodo imeli jutri priložnost na svojih delovnih mestih pokazati prve sindikalne izkušnje.

„Ždi se mi, da bi moral biti vsak sindikalni delavec v določenem smislu poverjenik DE. Vendar ne v starem, davno preživetem smislu, da le sporoča spremembe naslovov ter tu in tam pridobi kakega naročnika, temveč da bi načrtno, kolikor je to mogoče, populariziral časnik in dajal predloge, kaj storiti za njegovo boljše vsebino. Le tako bo lahko časnik veren odraz dogajanj v sindikatih in na drugih področjih javnega, družbenega in gospodarskega življenja, da bo spodbujal nove ideje in učinkovito sodeloval pri oblikovanju sindikalne politike.“

Čeprav Bogo Turičnik po svojem „globokem prepričanju“ ne sodi med tiste sindikalne delavce, ki jim je samouprava vsakodnevni spremljevalec pri delu v organizaciji združenega dela, sodi, da je tudi za sindikalne delavce v tako majhni delovni organizaciji, kot je Študentski servis, v delovnem okolju, kjer samoupravljanje komaj dobiva svoj smisel in veljavo, Delavska enotnost dragocen, nemara že kar nepogrešljiv pripomoček za delo sindikalne organizacije.

„List je letos s svojo novo vsebinsko zasnovo doživel odločilno prelomnico. Verjetno nisem osamljen v tem prepričanju; precej pohval na novo vsebino sem slišal tudi od drugih. Prepričan sem, da ste na poti k delavcu, ki mu mora biti sindikalni časopis predvsem namenjen, storili velik korak naprej. Pa vendar imam nekaj pripomb.“

Bogo Turičnik meni, da bi kazalo rubriko „Pravnik svetuje“ popestriti

pisati o tem, da smo pred leti namenili ogromna sredstva za razvoj množične rekreacije zaposlenih in delavskega turizma. Ob vsej naši obali pa so se, ko t vemo, „vrgli“ na komercialni turizem, s skromnim številom počitniških domov, ki jih imajo nekatere delovne organizacije, pa bržčas še tako kmalu ne bomo rešili problemov, ki se porajajo v zvezi z letnim oddihom in množično športno rekreacijo delavcev. Sedanje kapacitete so odločno premajhne, da bi lahko govorili o organiziranem delavskem turizmu in rekreaciji kot nujni spremljajoči aktivnosti. Pa ne samo tem, tudi drugim problemom, ki tarejo našega človeka, delavca in občana, bi morali novinarji DE kar najbolj prisluhniti.“

I. VIRNIK

poleg vprašanj in odgovorov tudi s primeri iz zakona o medsebojnih razmerjih v združenem delu, ki jih ne zasledimo vsak dan, a še kako zanimajo mnoge delavce. Več naj bi v DE pisali tudi o prvih izkušnjah dela organov samoupravnega delavskega nadzora v organizacijah združenega dela.

„Marsikoga bo prav gotovo zanimalo, kaj bo jutri z našim delavskim turizmom? Mar ne bi kazalo spet

poverjeniki DE

7. STANKO PIPA
8. ELICA ROGELJŠEK
9. EDO SIKERIC
10. CITA TRAMPUS
11. JOŽE DERNOVŠEK
12. MARJAN JELEN
13. OLGALVANSKI
14. BOGO TURIČNIK

OD TU IN TAM

PRVA JAVNA KULTURNA TRIBUNA V OBČINI PTUJ

Kultura danes in jutri

»Kultura je ljubezen, je globoka, intimna potreba vsakega človeka.« Tako so izzvenele sklepne besede kot prepričljiv moto ponedeljkove prve javne tribune o kulturi danes in jutri v občini Ptuj

Na pobudo občinskega sveta zveze sindikatov Ptuj, Kulturne skupnosti Ptuj ter Zveze kulturno-prosvetnih organizacij občine je bila tribuna organizirana in zasnovana kot široko zastavljena animatorska akcija za čim bogatejši, s kvalitetno kulturno vsebino napolnjeni jutri ptujski občani. Težnje, da bi prebudili kulturno zavest slehernega občana-porabnika, da bi organizirali čimveč kulturnih akcij ter da bi izboljšali investicijski program, so bila programska izhodišča akcije, ki je hotela skozi prizmo današnjega stanja v kulturi, predvsem pa iz mnenj občanov-porabnikov in aktivnih članov amaterskih skupin izvedeti želje in kulturne potrebe tamkajšnjega delovnega človeka ter na podlagi tega zasnovati programsko usmeritev kulturnih dejavnosti v občini Ptuj v srednjeročnem obdobju 1976-1980.

DANES

V občini Ptuj delujejo številne profesionalne kulturne ustanove. Referati vodstvenih delavcev pokrajinskega muzeja, zavoda za spomeniško varstvo, radia, kina, časopisa, Ptujski tehnik, Zgodovinskega arhiva ter ljudske in študijske knjižnice so dali sliko aktivnega, zavzetega strokovnega delovanja. Vendar pa podoba kulturnega življenja v tej občini ne bi bila popolna, če ne bi posebej omenili široko razvejanega kulturnega amaterstva. V samem Ptujju in v okoliških krajevnih skupnostih deluje 33 kulturno-prosvetnih organizacij. S širokim razponom svoje aktivnosti številni amaterski gledališki odri, mladinski zbori in pevski zbori odraslih, orkestri in folklorne skupine kažejo na veliko zanimanje in potrebo ptujkega občana - predvsem delavca in kmeta - po kulturni ustvarjalnosti.

In prav tej obliki kulturnega življenja je ptujski tribuna o kulturi želela dati poudarek; se pravi ustvariti večje povezavo med porabniki in izvajalci, da bi uporabniki s svojimi predlogi čim bolj neposredno vplivali na oblikovanje kulturne politike in bi tako le-ta postala bolj množična.

Slišali smo, da so načelno naloge kulturno-prosvetnih organizacij zastavljene široko in vsestransko: ugoditi potrebam kulturnega življenja delavcev in kmetov, dvigniti raven amaterske dejavnosti, organizirati gostovanja, mentorsko in materialno podpirati vsa kulturno-prosvetna društva, skrbeti za nove prostore itd.

Kako pa ptujski občan v

vodij in režiserjev dramskih skupin. Morda je tega kriva premo načrtna kulturna vzgoja v našem šolstvu.

JUTRI

Slišali smo torej, kakšno je stanje v ptujski kulturi i danes. Kakšne pa so možnosti za kulturni jutri?

Vprašanj, idej in pobud dokaj številnih obiskovalcev javne tribune ni primanjkovalo. Kako je z gradnjo novega kulturnega doma v mestu Ptuj? Zakaj ni več gostovanj? Kako je z denarjem za nove dvorane v krajevnih skupnostih?

Možnosti jutrišnjega dne v kulturnih razmerah občine Ptuj je posredoval Andrej Fekonja, sekretar kulturne skupnosti v Ptujju.

„Srednjeročni načrti se, kot vidite, že obravnavajo. Žal moram povedati, da se bodo sredstva za kulturo v naslednjih petih letih po sedanjih predvidevanjih povečala samo za stopnjo 6,5% na leto. To pomeni, da bi imeli za kulturne potrebe v naslednjih petih letih skupaj samo za 400 starih milijonov denarja več kot sedaj. Iz teh sredstev bi lahko financirali samo osnovne dejavnosti in ne bi bila možna nobena nova investicija. Naj povem, da je kultura v ptujski občini v veliki finančni stiski - od 519 starih milijonov, kolikor je namenjenih kulturi, ostane letos samo 29 milijonov denarja za pokrivanje potreb kulturnih akcij.“

Ti že kar porazni materialni obeti pa seveda ne morejo uničiti veselja tisočev ljubiteljev kulture. V razpravi se je utrnila misel, da bi delo vendarle stanje možno vsaj delno izboljšati, če bi pri srednjeročnem programiranju kulture bolj kot doslej sodelovale tudi delovne in sindikalne organizacije in jo tudi materialno podprle v skladu s svojimi kulturnimi potrebami in seveda možnostmi.

Namen prve javne tribune v občini Ptuj je, mislim, dosegel svoj cilj: konstruktivno kritiko kulturne politike, ki je prinesla veliko svežih, konkretnih predlogov iz vseh slojev njenih porabnikov.

BREDA BERNETIČ

STE NEMARA PREZRLI

Znanilci pravega sodelovanja

Delavec odkriva, da se kultura vedno bolj odpira, da ima vedno več posluha za njegove potrebe, sam pa je zato vedno bolj pripravljen ustrezno plačevati njemu namenjeno kulturo. Zadnje čase smo pričeli dogodkov, čeprav še ne množičnim, ki dokazujejo, da svobodna menjava dela in samoupravno sporazumevanje ustvarjalcev in soustvarjalcev kulture ni le nova fasada, za katero so skrita še vedno stara načela financiranja kulture, temveč resnično nov odnos med porabniki oziroma plačniki kulture in njenimi ustvarjalci.

V mislih imamo zlasti dva dogodka v Celju in Mariboru. V mestu ob Savinji so podpisali samoupravni sporazum o medsebojnem sodelovanju celjskega Tehno-mercatorja in tamkajšnjega gledališča. V mestu ob Dravi pa potrjuje našo ugotovitev izdelava idejnega načrta za obnovo, prezidavo in dozidavo Slovenskega narodnega gledališča Maribor, za kar je Komunaprojekt zaračunal močno znižano ceno, in ne nazadnje, to potrjuje najnovejši Gradisov prispevek, saj bo njegova temeljna organizacija - biro za projektiranje pripravila statični elaborat za obnovo gledališča v Mariboru za polovično ceno. Praktično to pomeni, da so delavci Gradisa podarili gledališču 45 starih milijonov dinarjev, kolikor velja polovična cena projekta. Sklep delovnih ljudi tega kolektiva je hkrati dragocen tudi z avtorja tega, ker bo možno na osnovi darovanega denarja zaprositi za enak znesek - torej za 50-odstotno sofinanciranje - Kulturno skupnost Slovenije.

Dejansko se stvari obračajo na bolje, čeprav prehod od takega proračunskega financiranja h gibčnemu samoupravnemu sporazumevanju samoupravljalcev ni lahak in ga v celoti ne bomo mogli uresničiti čez noč. Bitke za enakopravno sodelovanje, za svobodno menjavo dela ne bomo dobili samo z enkratnimi akcijami, ideja o tem mora priti v zavest slehernega delavca: spoznanje, da ni dveh bregov, temveč ena sama poljana, ki s svojimi sadovi oplaja tako kulturnike kot tiste, ki jim ustvarjalno delo kulturnih delavcev pomeni duševno hrano. Toda začetek je tu, vedno več je delovnih organizacij, ki so pokroviteljice kulturnih akcij in ki s svojim zgledom spodbujajo druge. Pri vsem tem pa je najpomembnejše spoznanje, da v teh primerih ne gre za nikakršno miloščino, temveč za enakopravno sodelovanje, v katerem delavci ustvarjajo možnosti za kulturno delo, kultura pa ustvarja za delavce.

Prodajne razstave

V prodajalni ČZP „Delavska enotnost“ v Ljubljani na Tavčarjevi ulici 5 razstavlja slikar amater Miran Hočevar iz Novega mesta. Zavoljo omejenega prostora se tokrat predstavlja le s 16 deli. Miran Hočevar je delavec v novomeškem Novoteksu in se kot amater ukvarja s slikarstvom že od mladih let. Dlje je bil na Češkem, kjer je bil vključen v amatersko likovno skupino, s katero je tudi razstavljal. Dvakrat je tudi sodeloval na dolenski slikarski koloniji. Razstavljal je tudi na skupinskih razstavah v večjih delovnih organizacijah novomeške občine, občasno razstavlja tudi v prostorih Mladinske knjige v Novem mestu. Zdaj se prvič predstavlja tudi v Ljubljani.

S prodajno razstavo Mirana Hočevarja - slike je mogoče kupiti po pristopni ceni - je ČZP „Delavska enotnost“ v mejah svojih možnosti začela serijo prodajnih razstav delavcev likovnikov, ki se amatersko ukvarjajo s slikarstvom, kiparstvom ali drugo upodabljalno umetnostjo.

M. Ž.

KAJ MI POMENI KULTURNO DELO?

Nenadomestljivo zadovoljstvo

Živeti na podeželju večkrat pomeni biti odtrgan od vsakršnega kulturnega življenja. Sredi slikovite Dolenjske v Žužemberku pa se razvija bogata kulturna dejavnost, ki v svoj neusahljivi tok združuje mladino in odrasle. Organizator in vsestranski vodja tega je že triindvajsetlet Srečko Kodre. Z neomajno vero v bogatenje kulturnega življenja prebivalcev kraja posveča temu delu vse svoje napore. Njegova dejavnost je široka, zlasti pa je znan kot vsestranski organizator gledališke amaterske dejavnosti. Bil je igralec, režiser, scenograf, masker, skrbel je za glasbo, plakate, organiziral je mnogo gostovanj po Dolenjski.

V Žužemberku se kulturno življenje odvija v kulturno-umetniškem društvu, ki združuje več sekcij: dramsko, recitacijsko, knjižno in kino sek-

cijo, pevski zbor in klub. Klub je bil ustanovljen leta 1970 na pobudo tovariša Kodreja, prav ta dejavnost pa je žužemberška zanimivost in izvirnost.

- Nam klub veliko pomeni. Čeprav ga imenujemo mladinski klub, se v njem zbira mlado in staro. Ljudje radi zahajajo vanj, ker se v njem počutijo sproščene, ker so v domačem okolju. Dobivamo se v prostorih Doma ljudske tehnike. Prostor ni naš, nimamo pa zavoljo tega nobenih težav. Klub je odprta vsak večer, dejavnost, ki se v njem razvija, pa je pestra. Klub je v bistvu nekak družabni prostor, kjer so barvni televizor, šahovske mizice, revije, diskoteka, pa še kaj. Poleg tega imata v tem prostoru vaje dramska in recitacijska sekcija. Najbolj pomemben pa je klub zato, ker si v njem kulturno-umetniško društvo

pridobiva nove kadre.

Ljudje se v klubu seznanjajo z delom društva, navdušujejo se za sodelovanje v društvenih sekcijah. Delo v klubu je urejeno, saj ima svoj odbor, ki skrbi, da je bivanje v klubu prijetno in organizirano. Zato v tem klubu ni improvizacij, vsaka akcija je planirana o vsem se pomenijo, posvetujejo s starejšimi člani, ki imajo za seboj bogate izkušnje. Tovariš Kodre je mentor kluba in njegova skrb za nemoteno delo v njem je vsestranska. Skrbi za proslave, za mladinske delovne akcije, kresovanja, razstave, na katerih sodelujejo fotoamaterji in filatelisti, ob vsem tem pa mu nikoli ne zmanjka moči, ko je treba organizirati družabni večer, komemoracijo ali kaj drugega.

- Rad delam med mladino. Po poklicu sem učitelj in že to me veže na mladino. Zdi se mi, da bi težko živel brez kulturnega dela. Je le že trideset let, kar sem začel z njim, človeku pride počasi v meso in kri, tako da se mu kar na lepem ne moreš odpovedati. To delo ti nudi velika zadovoljstva. Če akcije, ki jih organiziraš, uspejo, čutiš ob tem zadovoljstvo in zadoščenje, ki sta nenadomestljiva.

Srečko Kodre pa ni le mentor klu-

ba in predsednik kulturno-umetniškega društva, že več let uspešno dela tudi v upravnem odboru kina, kjer skrbi za izbor filmov. Sama sem se lahko prepričala, da izbira take filme, ki človeku lahko kaj povedo, skratka

Srečko Kodre, osnovnošolski učitelj, že trideset let razdaja vse svoje ustvarjalne in organizacijske sposobnosti za bogatitev kulturnega življenja, zato je tudi v Žužemberku dobro znan in spoštovan občan.

dobre filme.

- Izbiramo filme, ki niso zgolj za mladino - ker bi to pomenilo eno skrajnost v našem izboru - pa tudi ne filmov, ki za mladino niso primerni. Skušamo združiti kriterije izbora, ker se zavedamo, da hodijo v kino prav vsi prebivalci Žužemberka, kadar jim predvajamo filme, ki ustrezajo njihovim zahtevam. Prav tako pazimo tudi na kvaliteto filma, zavračamo filme, ki nimajo kaj povedati.

Srečko Kodre ima veliko zaslug, tudi kot dolgoletni mentor mladinske organizacije, saj gre prav njegovemu neutrudnemu delu priznanje za to, da se mladina v lepem številu vključuje v delo sekcij kulturno-umetniškega društva in da torej društvo dobro sodeluje z organizacijo socialistične mladine.

Številne so funkcije in delovna opravila, ki jih je Srečko Kodre opravljal v svojem življenju, v svojem Žužemberku. Nekatere so že pozabljene, toda vse, kar je storil, bo ostalo živo med njegovimi sovaščani in na širšem območju, ostalo bo živo v ljudeh in ne le zapisano v društveni kroniki, ki jo tudi sam Srečko Kodre piše in ki je bogato opremljena s fotografijami iz njihovega kulturnega življenja.

KATJUŠA ROJAC

OD SOBOTE DO SOBOTE

Sodelovanje in solidarnost

Vsekakor sodijo uvodni referati in razprava ob osnutku novega zakona o združenem delu v portoroškem Avditoriju med osrednje politične dogodke minulih dni. S seminarjem družbenopolitičnih delavcev iz slovenskih občin se začne obsežna akcija za seznanjanje z novim zakonom, ki se bo v prihodnjih tednih še stopnjevala in organizirano nadaljevala.

Kljub temu, da je zaslužil portoroški seminar največjo pozornost, je bil minuli teden tudi sicer zelo bogat in pester glede političnih dogodkov. Pozornost je zbudil zlasti obisk in povratek delegacije ZIS pod vodstvom Dje-mala Bijedića, ki se je mudila v Libiji. Deseženih je bilo več pomembnih gospodarskih sporazumov, ki prizadevajo tudi slovensko gospodarstvo. Med drugim bodo naše delovne organizacije v neuvrščeni Libiji začele graditi tisoč kilometrov sodobnih cest in več kot dva tisoč stanovanj.

Se posebej pomemben za Slovenijo pa je bil minule dni obisk slovenske delegacije, ki jo je vodil predsednik skupščine SRS Marijan Breclj, v pokrajini Veneto. Z ljubljanskim sejmom Alpe-Adria, ki je doslej pritegnil predvsem gospodarstvo obmejnih pokrajin treh sosedskih dežel, se tako naša prizadevanja za razširitev gospodarskih in drugih stikov navezujejo na podobne pobude italijanske pokrajine Veneto. Pogovori so zlasti zajeli nekatera vprašanja prometne infrastrukture, se pravi boljših cestnih povezav med Slovenijo in Italijo, pomorski in zračni promet ter sodelovanje na področju industrijske in tehnične kooperacije. Ta vprašanja so zajeta tudi v novi mednarodni pogodbi z Italijo, ki predvideva ustanovitev svobodne industrijske cone. Slovenska delegacija je bila torej nekakšen predglasnik naših interesov, da se obmejna in širša področja Jugoslavije in Italije s praktičnimi ukrepi lotijo uresničevanja sprejetih dogovorov v Osimu.

Z letošnjo proslavo mladinskih delovnih brigad v Brčkem in s štafeto mladine, ki je krenila na svojo tradicionalno pot po Jugoslaviji, so v posameznih republikah za letos prejeli družbene dogovore o mladinskih delov-

nih akcijah. Te dni so tak dogovor pripravili tudi podpisniki podobnega sporazuma v Sloveniji, saj so bili doslej premalo dogovorjeni pogoji za te akcije, naloge in obveznosti, ki jih je treba izpolniti ob prostovoljnih delovnih akcijah mladine.

Svetovni dan zdravja, ki je bil letos v znamenju boja proti slepoti, smo te dni praznovali tudi v Sloveniji. Bolj od samih proslav in prireditev v okrilju zveze slepih in drugih organizacij so bila ob tem dogodku značilna prizadevanja in pozivi za večjo preventivno dejavnost pri varovanju vida, zlasti otrok in zaposlenih. Pohvalne ocene ob tej akciji smo zabeležili iz mnogih občin, še posebej iz zavoda za slepe v Škofji Loki, ki so mu nekatere delovne organizacije in posamezniki nakazali tudi denarno pomoč za izpolnitev zastavljenega programa, ki ga ima kot specializirana ustanova za boj proti oslepelosti in za usposabljanje in rehabilitacijo slepih v poklicnem delu.

Močan solidarnostni odziv je sledil tudi naravni katastrofi v Kanizarici, kjer je zaradi poplave rudnika ostalo 400 rudarjev brez dela in perspektive. Oglasili so se tako rudarji iz Velenja in iz Zasavja kot tudi delovne organizacije na Gorenjskem, zlasti rudnik urana v Žireh, ki so delavcem iz Kanizarice ponudile delo in gostoljubje. Nedvomno bi si takšne solidarnosti želeli vsak dan, ko gre za zaposlovanje, povezovanje in združevanje gospodarstva, saj nam takšni primeri nesreč in stisk kažejo, da lahko ob dobri volji premagamo tudi največje težave. Tako je solidarnostna akcija dobila tudi svoj širši politični odmev, ki zgovorno opozarja na to, da so delavci, ko gre za njihove skupne interese, sposobni obvladati vse tisto, kar sicer tehnostrate strukture ovira in potiska za vsakršne lokalistične pregrade in meje.

Gok

ZVEZNI ODBOR SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE

Pri merilih so obstali

Poiskati moramo prava merila, da bi slehernega nagrajevali po delu — Izhoda iz težavnega gospodarskega položaja ne bo, če bi se zanašali le na sistemske rešitve

Že leto dni so gradbene delovne in sindikalne organizacije angažirane pri sprejemanju novih samoupravnih sporazumov o pridobivanju in delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke. To dejavnost je v petek obravnaval zvezni odbor sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije v Beogradu in opozoril na smeri nadaljnje akcije.

V zadnjih letih je bila zastavljena stihija v delitvi, zmanjšale so se neupravičeno velike razlike med najvišjim in najnižjim dohodkom in izplačili, ki obremenjujejo materialne stroške in sredstva skupne porabe, je v uvodu ugotovil predsednik sindikata gradbenih delavcev Joško Nikolić. Uresničevanje ustave pa zahteva večjo varčnost v dohodkovnih odnosih. Z revizijo družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov so se gradbeniki ukvarjali več kot leto dni in skušali med drugim vgraditi v sistem delitve panog in grupacij tudi pogoje pridobivanja dohodka. Takšen sistem delitve mora spodbujati večjo proizvodnjo in storilnost, racionalnejše poslovanje, večji dohodek in seveda pravičnejšo delitev osebnih dohodkov.

Na podlagi medrepubliškega družbenega dogovora so v vseh republikah in pokrajinah sprejeli družbene dogovore, zdaj pa poteka spreje-

Čedomir Mokole, novi sekretar zveznega odbora Sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije

manje samoupravnih sporazumov ustreznih krogov sporazumevanja. Prevladujeta v glavnem dve obliki sporazumevanja: v reprodukcijskih celotah ter znotraj panog in grupacij. Čeprav so prijemi v sporazumevanju različni, je očitna želja zagotoviti celovit in zaokrožen sistem od pridobivanja do delitve dohodka in sredstev za osebne dohodke. Izhodišče vseh oblik in vsebine sporazumevanja je TOZD, kjer je treba natančno opredeliti osnove in merila za delitev po delu. Sporazumi naj bi zagotovili, da bi razmejitev sredstev in obveznosti znotraj delovne organizacije izhajala iz objektivnih meril, odsevala realne odnose med TOZD in da bi odpravili stroškovno načelo „zidanja cen“. Tako opredeljeni samoupravni sporazumi v posameznih panogah in grupacijah so dober temelj za sporazumevanje v širših krogih dohodkovno povezanih delov združenega dela. Teritorialni sporazumi pa morajo vsebovati merila za izplačilo stroškov.

Stimulativnost delitve je pogoj za večjo proizvodnjo in odpravo neupravičenih razlik v osebnih dohodkih. V tem je tudi nova kakovost samoupravnih sporazumov. Kljub temu pa se razmere v delitvi niso bistveno spremenile, ker se o osebnih dohodkih najpogosteje govori kot o zajamčeni kategoriji, ki je izražena prek startne osnove. Za stimulativno delitev ostane v tem primeru zelo malo možnosti. Prav zato sindikat vztraja pri tem, da je treba najti prava merila za delo vsakogar. Sicer pa je v gradbeništvu obilo možnosti, da bi za delo v nepo-

sredni proizvodnji določili individualna ali skupna merila učinka, ki bi bila izražena v normativnih časa ali proizvoda, v dolžinskih, kubičnih ali kvadratnih metrih stanovanjske površine. Nujno potrebno pa je te norme nenehno preverjati in dopolnjevati, jih kombinirati z drugimi metodami in jih uskladiti z ustvarjenim dohodkom, saj bodo samo tako koristile stimulativni delitvi. Gre za količinsko in finančno uresničevanje načrtov, za kakovost opravljenega dela, za ažurnost in prihranke.

Zvezni odbor je zatem sprejel delovni program za letos, poročilo o mednarodni dejavnosti v prejšnjem letu ter letošnji načrt mednarodnega sodelovanja. Za novega sekretarja zveznega odbora so izvolili Čedomira Makoleta iz Ljubljane.

Dan poprej so člani izvršnega odbora razpravljali o drugem delu razvojnega načrta Jugoslavije za obdobje do leta 1980 ter o uresničevanju razvojnih načrtov v gradbenih delovnih organizacijah.

Ko so obravnavali gospodarski položaj v gradbeništvu, so poudarili, da bo uvedba novega obračunskega sistema pripeljala mnoge delovne organizacije — tudi velike kombinatne — v precej težaven položaj. Gradbena operativa zelo počasi sklepa pogodbe, doslej je zagotovila delo le za 35 do 50 odstotkov svojih zmogljivosti, kar je manj kot v enakem obdobju lani. Pravi gospodarski odnosi med gradbeno operativno in samoupravnimi interesnimi stanovanjskimi skupnostmi še niso vzpostavljeni, kar prav tako škodljivo vpliva na sklepanje pogodb. Proizvajalce gradbenega materiala, zlasti opekarne in tovarne cementa, skrbijo povečane zaloge, ki se kljub znižanju cen nekaterim proizvodom ne zmanjšujejo.

Izhod iz teh razmer vidijo gradbinci delno v sistemskih rešitvah, v investicijskih naložbah v drugih dejavnostih, povečini stanovanjski graditvi, pa tudi v boljšem uresničevanju lastnih načrtov ter v takšni organizaciji, ki bo posledice novega obračunskega sistema čim bolj omilila.

Z. BOSNIĆ-
VUJADINOVIĆ

PRED PRVO KONFERENCO ZVEZE SINDIKATOV HRVATSKE

NE LE IME IN PRIIMEK

Reorganizacija je bila vsebinska in pomeni nenehen proces iskanja novih oblik sindikalnega organiziranja, tudi tistih, ki niso statutarne »normirane«

„Radničke novine“, glasilo ZSH, pišejo:

Z osemnajstimimi novimi namesto s prejšnjimi šestimi sindikati, z znatno večjim številom osnovnih sindikalnih organizacij in z razvijanjem bogatejših oblik sindikalnega povezovanja ter s krepitvijo zveze sindikatov kot odseva enotnosti interesov delavskega razreda Hrvaške in Jugoslavije je bil uresničen eden od pomembnih sklepov 4. kongresa Zveze sindikatov Hrvaške.

V tem obdobju, gre za nekaj manj kot poldrugo leto, je vsem nam postalo jasno, da reorganizacija sindikata ni formalno, ampak vsebin-

sko vprašanje združenih interesov delavskega razreda.

Dejstvo pa je, da sindikat tudi nima o čem drugem razpravljati kot o lastni reorganizaciji. Na nedavnem sindikalnem dogovoru je aktivist vprašal: „Ali bomo spet razpravljali o reorganizaciji, ko pa imamo toliko drugih pomembnejših tem?“

Tega mu ne smemo zameriti. Vprašanje je bilo izrečeno v dobri volji, vendar pod očitnim vplivom stare dediščine, ki sindikalni organizaciji še naprej skuša vsiliti politiko „temo za temo“, ki pravzaprav pomeni, da se interesi delavskega razreda lahko razvrščajo v predalčke, ki jih bomo odpirali po do-

govorjenem uradniškem delovnem koledarju.

Reorganizacija sindikatov ni bila nikoli sprejeta kot formalno vprašanje. Za sindikalno organiziranje delavce je bila domneva in posledica povsem konkretnih zahtev, domneva uresničevanja ustave včeraj, zakona o združenem delu pa jutri.

Prav zato je treba poudariti, da se je reorganizacija sindikatov vsiljevala kot revolucionarna sprememba prakse sindikatov in zveze sindikatov. Na seji komisije za organizacijsko-politično graditev sindikata je bilo poudarjeno, da lahko zaključimo s formalno reorganizacijo sindikatov, vsebinska reorganizacija pa

ostaja nenehen proces iskanja novih oblik sindikalnega organiziranja, vstevši tiste, ki niso statutarne „normirane“.

Prav zato moramo pred prvo konferenco Zveze sindikatov Hrvaške občutiti širino zamaha naše organizacije po 4. kongresu. Od te širine je neposredno odvisna tudi praktična obdelava zakona o združenem delu, najpomembnejšega dokumenta po sprejetju ustave. Uresničitve tega zakona ne moremo pričakovati v okoljih, kjer so reorganizacijo sprejeli formalno, kjer je šlo le za spremembo imena organizacije.

S. MARKOVIĆ

ABC odnosov v kolektivu

BALADA O KNJIŽICI

Piše: Azra Kristančič, dipl. psihologinja

Čas hiti. Bliskovito in se niti ozre na misli, kako je bilo nekaj leti. Zdi se nam samo po sebi umevno, da tako, kot je, tudi mora biti in vsak med nami ima ideje, kako bi lahko bilo še bolje. In tako niti ne opazimo, kaj vse se je v zelo kratkem času spremenilo. Tudi odnosi tam, kjer delamo.

Poglejte, prihodnje leto bo minilo dvajset let, ko sem začela delati. Spominjam se, kako smo se v majhnem kolektivu bali šefa, ki je bil uradno direktor. Zadeve, zlasti tiste, ki niso sodile v njegovo pristojnost, je urejal po svoje. „Če ti kaj ne ugaja, samo reci, jutri dobiš knjižico pri vratarju.“ In jo je tudi dobil kljub samoupravljanju in našim pravicam. Dobil jo

je, pa čeprav bi rad ostal. Kajti naš direktor je bil „bog in gorjača“, kot pravijo Srbi. Vse do tlej, dokler nismo prebrali o naših dolžnostih in pravicah in dokler nismo s pomočjo nekaterih tovarišev iz občinskih forumov, kot smo takrat rekli, poskrbeli, da je sam dobil knjižico pri vratarju.

Starejši kolegi vedo povedati, kakšna je bila moč različnih šefov, kako si moral biti pohleven, ubogljiv, skratka „boga-boječ“ vedno in povsod, če nisi hotel izgubiti dela in s tem tudi kruha.

„Bodi dobra s šefom in šef bo dober s teboj!“ je večkrat dejal moj ded. To je valuta, ki zlasti v zahodnem svetu velja več kot zlato, pri nas pa bi se ji v ogromni večini kolektivov samo nasmehnil, čeprav bi

tu in tam v kakšni preobleki še vedno našli oblike klasičnega hlapčevstva in seveda tudi „velike mogotce“.

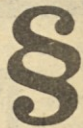
Vsak, ki dela, se pri nas nima česa bati in se danes, po dobrih dvajsetih letih, samo nasmehne grožnjam o knjižici pri vratarju. Pravim — tisti, ki dela. Na misel mu ne pride, da bi se od daleč klanjal svojemu šefu, kajti šef ima prav toliko oblasti kot ti, ona, jaz, vsi pa imamo svoje delo, svoje odgovornosti in pristojnosti. Medčloveški odnosi ne temeljijo na strahu pred kdove kakšno avtoriteto, ampak na medsebojnem spoštovanju osebnosti in njenega dela. To mora priznati vsak, ki ima v sebi vsaj kanček poštenosti.

Pravila lepega vedenja so ostala, povsem pa se je spremenil temelj, na katerem gradimo abecedo odnosov v delovnem kolektivu.

In prav bi bilo, če bi se na to večkrat spomnili.

(NE)opravičeno ob stanovanje?

kupon

PRAVNIK SVETUJE

VPRAŠANJE:

Po mojem mnenju izpolnjujem pogoje, ki jih določa naš pravilnik o dodeljevanju stanovanj, da mi delovna organizacija dodeli stanovanje. Kljub temu je komisija mojo prošnjo zavrnila, stanovanje pa dodelila drugemu prosilcu. Stanujem z družino v podnajemniški sobi, ki je neprimerna za bivanje in bi nujno potreboval stanovanje, čeprav staro in brez posebnega komforta. Prosim, da mi svetujete, na koga naj se obrnem.

P. L. — Ljubljana

ODGOVOR:

Predvsem se obrnite na delavski svet vaše temeljne organizacije. Proti vsaki odločitvi prvostopnega organa je možna pritožba oziroma ugovor: vsekakor se sklicujte na

pravilnik, po katerem, kot pravite, izpolnjujete pogoje za pridobitev stanovanja. Če ste res v takšni stanovanjski stiski, lahko prosite za ustrezno podporo tudi na vašo sindikalno organizacijo. Če bi vam tudi delavski svet zavrnil prošnjo oziroma vašo pritožbo, imate možnost iskati zaščito tudi pred sodiščem združenega dela, vendar le v primeru, da je delovna organizacija kršila določila lastnega pravilnika. Če pa ne izpolnjujete

pogojev, ki jih določa pravilnik, in je stanovanje, ki je bilo dodeljeno drugemu delavcu in ne vam, dodeljeno v skladu s pravilnikom, vam tudi sodišče verjetno ne bo moglo pomagati. Preden se torej spustite v spor z delovno organizacijo, se ponovno prepričajte, ali ste res imeli prednost vi in vam je bila storjena krivica, ali pa se morda motite in je bilo stanovanje dodeljeno v skladu s pravilnikom drugemu delavcu.

V rubriki „Pravnik svetuje“ odgovarjamo le na tista vprašanja bralcev, ki so ali bi lahko bila zanimiva za širšo javnost, na vsa druga pa bomo odgovarjali neposredno. Za naročnike Delavske enotnosti in njenih rednih prilog so odgovori brezplačni, priložijo pa naj kupon.

Vprašanja pošljite na naslov: Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4 — za rubriko „Pravnik svetuje“.

REKLI SO

RATO DUGONJIĆ, predsednik predsedstva SR BiH, na zborovanju v Brčnem ob 30-letnici začetka mladinskih delovnih akcij:

Mladinsko progo Brčko-Banovići pogosto imenujejo prvo

mladinsko delovno akcijo. To pa ni bila prva delovna akcija in tudi ne prva proga. V resnici so se te akcije začele v prvih dneh vstaje in na prvih osvobodjenih ozemljih v vseh krajih naše dežele. Toda te prve delovne akcije na osvobodjenem ozemlju so bile spontane in kratkotrajne, organizirali so jih organi narodno-

osvobodilnega gibanja za ureditev posameznih nalog. Proga Brčko-Banovići pa ima tudi nekatere nove značilnosti, ki so se prvič odrazile prav na tej progi. To je bila prva skupna akcija mladine vseh narodov in narodnosti Demokratične federativne Jugoslavije. To je bila proga bratstva in enotnosti v pravem pomenu besede, proga, ki jo je gradila v bratskem in solidarnem sodelovanju mladine iz vseh krajev in na kateri se je z novo močjo koval jugoslovanski socialistični patriotizem.

MUNIR MESIHOVIĆ, sekretar v IK predsedstva CK ZKJ, v govoru na kongresu KP Bolgarije:

ZKJ uspešno sodeluje z mnogimi komunističnimi in delavskimi partijami, osvobodilnimi in narodnimi gibanji, socialističnimi, social-demokratskimi in drugimi naprednimi partijami in gibanji. Takšno zelo uspešno sodelovanje ZKJ temelji na resničnem spoštovanju načela neodvisnosti, samostojnosti, enakopravnosti, nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav in gibanj, vzajemnega spoštovanja, pravice vsakega naroda do svobodne izbire poti za svoj razvoj in odgovornosti vsake partije pred svojim delavskim razredom in narodom. Izhajamo iz tega, da

objektivne razlike, ki izvirajo iz posebnih in specifičnih okoliščin, v kakršnih delajo posamezne partije, in ki se pojavljajo kot zgodovinska zakonitost sodobnega boja za socializem, ne smejo biti ovira, temveč spodbuda sodelovanju.

Ko tako pojmuje sodelovanje med partijami in gibanji, v praksi uresničujemo tisto konkretno vsebino internacionalistične solidarnosti, ki izraža tako življenjske interese naše revolucije kot tudi interese zgodovinskega usmerjanja sveta v socializem. Sodobni razvoj mednarodnih odnosov kaže, da je edina realna alternativa vojne aktivno miroljubno sožitje med državami ne glede na njihove družbene sisteme.

kdo je kdo

JORGE RAFAEL VIDELA

argentinski predsednik

Konec marca je Argentina spet prišla na prvo strani svetovnega tiska. Zgodilo se je tisto, kar so mnogi že dolgo pričakovali: vojska je izvedla državni udar in odstavila argentinsko predsednico Mario Estelo Peron. Samo nekaj dni zatem je zaprisegel 39. predsednik te latinskoameriške dežele, general Jorge Rafael Videla.

Videla ne bo vladal sam, saj bosta ob njem še poveljnika letalstva Orgando Agosto in admiral mornarice Emilio Masea. Vendar ni nobenega dvoma, da je general Videla najvplivnejši in da ima tudi največ političnih izkušenj. Skoraj eno leto je bil glavni poveljnik argentinske armade in se je seveda sukal v političnih krogih okrog peronistične vlade.

Sicer pa je Videla pravi vojak. O njegovi osebnosti je malo podatkov. Pravijo predvsem, da je trdno prepričan katoličan in protikomunist, da je očitno desno usmerjen. Zdaj, ko je prišel na oblast, so novinarji izbrskali tudi podatek, da zasebno nikoli ni navdušeno podpiral peronistov, čeprav bi po njegovih javnih nastopih morebiti sklepali drugače.

Argentina ima torej spet vojaške oblastnike. Začeli so povsem klasično — prepovedali so delovanje levih političnih strank, razen komunistične. Razpustili so parlament, udarili po vodstvu peronističnega sindikata in spravili v zapor

celotno prejšnjo vlado. Obljubljajo, da bodo vladali vsaj naslednja tri leta. Prizadevali si bodo, pravi general Videla, ponovno uvesti red in mir ter spraviti na noge argentinsko gospodarstvo.

Argentina čaka. Čaka, ali bodo vse te obljube vsaj deloma postale resničnost; čaka, ali bodo Videla in njegovi vojaški sodelavci dokazali, da so se naučili še kaj več kot le uporabljati vojaško in policijsko prisilo.

BRANKO DOBRANIĆ

Delo dokazuje človeka

TA TEDEN V ŽARIŠČU

— Predsednik republike Josip Broz Tito se je na Brionih pogovarjal z egiptovskim predsednikom Anvarom el Sadatom. Državnika sta razpravljala o različnih aspektih sedanjih razmer na Bliznjem vzhodu in o možnostih za mirno in pravično reševanje krize. Obravnavala sta tudi druga mednarodna vprašanja, med drugim priprave na konferenco voditeljev nevrščeni v Colombu, ter jugoslovansko-egiptovske odnose in sodelovanje. Egiptovski predsednik je pred prihodom na Brione obiskal Zvezno republiko Nemčijo, Francijo in Italijo, kjer se je pogovarjal o možnostih za gospodarsko, tehnično in drugo pomoč, ki bi jo te države lahko dale Egiptu.

— Predsednik Tito je na Brionih sprejel tudi zunanega ministra DLR Koreje Ho Dama, ki mu je prinesel osebno poslanico predsednika DLR Koreje Kim Il Sunga. Ho Dam je imel v Beogradu izčrpane politične pogovore z zveznim sekretarjem za zunanje zadeve Milošem Minićem. Veliko pozornost sta posvetila pripravam na peti summit nevrščeni in drugim mednarodnim vprašanjem. To so bile tudi glavne teme pogovorov, ki jih je imel predsednik ZIS Džemal Bijedić v Tripolisu z libijskim premierom Džaludom. Predsednika vlad sta razpravljala tudi o sodelovanju med državama, ki je bilo že doslej na mnogih področjih uspešno, v prihodnje pa bo še napredovalo.

— Princ Norodom Sihanuk, državni poglavar demokratične

Kampučije (prej Kambodža), se je na lastno željo umaknil iz političnega življenja. Skupščina in vlada sta njegovi želji ugodila in mu podelila naziv protimperialističnega bojevnika. Vodstvo demokratične Kampučije je prevzel dosednji obrambni minister Khieu Samphan, legendarni rthovni poveljnik osvobodilne armade. Princ Sihanuk je svojo državo trdno povezal z nevrščeno in je sodeloval na vseh štirih konferencah na vrhu. Pogosto je opozarjal tudi na tesne vezi prijateljstva in sodelovanja med Kambodžo in Jugoslavijo.

— Britansko politično krmilo je po odhodu Harolda Wilsona prevzel laburistični veteran in dolgoletni poslanec iz velške prestolnice Cardiff James Callaghan, ki je bil v dosednji vladi zunanji minister. Za Wilsonovega naslednika so ga v tretjem glasovanju izbrali laburistični poslanci britanskega parlamenta. Callaghan je v zadnjem glasovanju dobil 30 glasov več kot njegov tekmeč Michael Foot, minister za zaposlovanje.

— Na Kitajskem se je zaostri-la kampanja proti Teng Hsiao-pingu, ki je veljal za Ču En-lajeva naslednika, vendar ni prevzel premierskega položaja, pač pa je postal glavna tarča napadov in kritik, češ da je „agent buržoazije“, „reakcionar“, „zavgovornik kapitalizma“ in zaradi vsega tega nasprotnik politike predsednika Mao Ce-tunga.

VLADO BARABAŠ

Potem ko so na peti seji CK ZKS spregovorili o akcijski in idejni krepitvi zveze komunistov ter posvetili posebno pozornost tudi vprašanju učinkovitosti ZK, so v vseh osnovnih organizacijah še posebej pregledali svojo aktivnost, se pogovorili o negativnih pojavih in pomanjkljivostih svojega dela. Začeti je bilo potrebno pri udeležbi na sestankih, ugotoviti aktivnost komunistov na njih, njihovo družbenopolitično angažiranost, odnos in aktivnost v samoupravnem življenju itd. ter se na podlagi takšnih ocen dogovoriti o nadaljnjem delu.

kriterije ter nato ocenili vsakega člana posebej. Najprej so pregledali udeležbo na sestankih in ocenili aktivnost člana po tem, ali je na sestankih zgolj fizično prisoten ali pa je njegova zavzetost in vključevanje v obravnavo problemov zgledna. Ocenili so tudi njegovo družbenopolitično aktivnost, kjer je bilo možno kandidata opredeliti po tem, kako so njegova stališča in akcijska usmerjenost v skladu s programom in smernicami ZKJ. Tudi pripravljenost za prevzemanje družbenopolitičnih nalog je eden od pomembnih dejavnikov pri ocenjevanju aktivnosti. Tu je člane zanimalo, kako posamezniki prevzemajo naloge in zadolžitve, kako jih opravljajo, koliko so zanesljivi pri izpolnjevanju nalog in ali se celo odlikujejo. Aktivnost na zborih delavcev, v sindikalnih skupinah in drugih organih so ocenili po tem, kako komunisti vplivajo na potek razprave, kakšno je njihovo sodelovanje pri oblikovanju skupnih stališč in kako so pripravljeni sprejeta stališča posredovati naprej in zanje zainteresirati druge sodelavce. Prav tako niso zanemarili odnosa do družbenopolitičnega izobraževanja in razširjenja marksistične misli. Vsem naštetim kriterijem so pridali še nekatere druge, seveda enakovredne drugim. Ocenili so odnos do dela in izpolnjevanja delovnih nalog na delovnem mestu, aktivnost v krajevnih skupnostih in drugih družbenopolitičnih organizacijah, pa tudi odnos do sodelavcev in angažiranost pri urejanju medsebojnih odnosov.

Gre torej za spodbuden primer. Za primer, ki bi ga bilo potrebno posnemati. Takšno ocenjevanje namreč obogati vsakega posameznika. Prvič zato, ker gre za kritičen in samokritičen odnos do svojega dela. Odkrita beseda in ugotavljanje pomanjkljivosti je spodbuda za nadaljnje delo. In ne nazadnje — takšno ocenjevanje je pomemben element kadrovske politike zveze komunistov.

MARJETA DEMŠAR

Komunist za DE

Medtem ko so aktivnost preverjali na številnih sestankih šele po peti seji CK ZKS, pa so ponekod o ocenjevanju aktivnosti komunistov spregovorili že pred tem in z odkrito besedo kritike in samokritike spodbudili delo zveze komunistov. Zgleden primer je kranjska tovarna Sava.

Da bi ugotovili aktivnost svojih članov, so komunisti v tovarni že pred dobrim letom sklenili, da bodo svoje delo, aktivnost in učinkovitost, ocenjevali. Zavzeli so se za to, da nekajkrat letno preverijo dejavnost vsakega posameznika, naj že bodo to vodilni, vodstveni ali pa delavci iz neposredne proizvodnje. Dejali so si: zvezo komunistov in njeno vlogo je mogoče krepiti le ob dosledni prizadevnosti, aktivnosti in odgovornosti vseh članov zveze komunistov.

Rečeno, storjeno. Komunisti v tovarni Sava so pred dobrim letom prvič preverili svoje delo. Sekretariati osnovnih organizacij so pripravili poseben ocenjevalni list aktivnosti člana ZK, določili

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Varstvo pri delu ni »blago«

Na področju varstva pri delu se pojavljajo različne komercialne dileme, ki bolj ovirajo varstvo pri delu, kot pa ga utrjujejo, razvijajo in sistemsko dograjujejo. Dileme so tako pereče, da bo treba posamezne primere proučiti in jih normativno predpisati.

Vzemimo za primer uvoznika, ki svojo poslovno funkcijo v zvezi z nabavo in uvozom delovne priprave definira izključno kot „posredniško“. Stopnje takega poslovanja so maloštevilne in rutinske. Uvoznik zaračuna za svoje posredništvo 3% od nabavne cene ter zaupa pregled naprave varstvenemu institutu ali zavodu. Temeljiti pregled, ki obsega številne teh-

nološke, tehnične, varnostne in vzdrževalne podrobnosti ter proučitev delovnih razmer ter delovnega okolja, pa velja komaj tisočinko nabavne vrednosti. Pri tem uvoznik ali kupec — delovna organizacija — izbere najbolj enostavno pot, pač po načelu „kdo je cenejši“, in to ne glede na vsebino in kvaliteto pregleda, kar pomeni, da izbere le formalno stran ureditve. Varstvo pri delu delovne organizacije — naročnika v takih primerih potegne krajši konec.

Vzrokov za tako stanje je več. Prvič: preglede delovnih priprav in naprav imajo nekateri za varnostno poslovno rutino in ne za raziskovalno-analitično ter formativno-normativno de-

lo. Drugič: posamezniki obravnavajo varstvo kot „blago“ v materialnem smislu in ne kot „raziskovalno-normativne storitve“. Tretjič: večina poslovnih ljudi še ne pozna načel sodobnega poslovanja. V praksi ravna namreč po načelih, značilnih za polpreteklo dobo. Takrat smo namreč šteli med načela urejenega poslovanja jasnost posla in obveznosti, pravno trdnost, enostavnost poslovnega postopka in hitrost opravljanja posla. Sodobna poslovna znanost in praksa pa sta razvili še naslednja načela: pouk uporabnika, varnost pri delu, zanesljivost delovanja delovne priprave ali naprave v njeni življenjski dobi ter so-

glasje in popolnost tehnično-poslovne dokumentacije.

Zakon o varstvu pri delu utrjuje varstvo kot sistem. Varnostni sistem v praksi temelji na raziskovalnem in analitičnem delu ter na upoštevanju rezultatov takega dela v proizvodnji in poslovnih praksi. Varstva pri delu ne moremo obravnavati kot „blago“ v materialnem smislu ali celo kot „predpisno zlo“, saj v tem primeru le-to deformira zahteve zakona o varstvu pri delu v praksi. Zato je poleg reševanja neposrednih vprašanj varnosti nujno potrebno odpravljati deformacije skomercializiranega odnosa do varstva pri delu.

sprašujete — odgovarjamo

Zanima me, ali se dodatki za nadurno delo, nočno delo, delo na dan nedelje, delo na dan državnega praznika in delo za deljen delovni čas lahko seštevajo in je delavec upravičen do vseh dodatkov hkrati?

Naslednje vprašanje pa je: ali gre delavcu regres za letni dopust tudi v primeru, če ni izkoristil rednega letnega dopusta?

S. K. KOPER

Odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov je na vašo vprašanja odgovoril takole:

Navedeni dodatki se lahko seštevajo, izključujeta se le dodatka za delo na dan nedelje in za delo na dan državnega praznika, če je državni praznik na nedeljo. V takem primeru gre delavcu praviloma tisti dodatek, ki je višji.

Do regresa za letni dopust pa je upravičen delavec, ki ima po zakonu o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu pravico izkoristiti letni dopust. Regres prejme v tisti temeljni ali drugi organizaciji združenega dela oziroma delovni skupnosti, pri kateri izrablji dopust.

Pomlad je kar na hitro opravila z letošnjo zimo. Zato je toplo vreme mnoge izmed nas že zvalo na morje. Tako tudi pionirje na našem posnetku, ki so se pomerili v jadranju...

POŠTENI SAMI DO SEBE

Zima je za nami in z njo vred tudi letošnje zimske olimpijske igre v Innsbrucku. Sneg je torej skopnel in večina smučarjev je že pospravila svojo zimsko opremo. Kljub temu pa na letošnjo zimo nekako ne moremo pozabiti. Še vedno smo namreč pričr žolčnim debatam o rezultatih naših smučarjev v mednarodni tekmovalni areni. Še vedno ocenjujemo opravljeno delo in obenem že delamo načrte za jutrišnji dan. Postaja nam namreč iz leta v leto bolj jasno, da se v prihodnje ne moremo več zadovoljevati le z udeležbo, da so minili časi, ko je bilo „važno le sodelovati“.

Slehermi izmed nas daje denar za tekmovalni šport in športno dejavnost nasploh. Zato večini tudi ni vseeno, kakó nekateri uporabljajo naša sredstva. Povedano z drugimi besedami: ne zadovoljujemo se več le z udeležbo naših predstavnikov v mednarodni tekmovalni areni, temveč si želimo in tudi pričakujemo ustrezne rezultate. Ustrezne temu, kár za šport dajemo, in ustrezne ugledu naše domovine v svetu.

Ob vsem tem pa je vsekakor na moč razveseljivo dejstvo, da smo si v ocenah vse bolj enotni. Razveseljivo pravim zato, ker še

nedavno temu ni bilo tako, ker smo se še v bližnji preteklosti pošteno pričkali, ali so naši tekmovalci „dobri“ ali „slabi“.

Danes vse to ocenjujemo precej bolj zrelo. Na zimskih olimpijskih igrah in na letošnjih drugih tekmovaljih v zamejstvu smo dosegli pač toliko oziroma natančno toliko, kolikor v posameznih športih veljamo. V večini primerov veljamo zelo malo, zato so tudi naši uspehi skromni. Ocene so torej realne, resnične, povsem nedvoumne. In prav je, da so takšne, da smo poštene sami do sebe.

Razveseljivo je torej, da so naše ocene zelo enotne in obenem tudi zelo realne. Prav tako pa je tudi spodbudno dejstvo, da smo se ob vsem tem — po dolgih letih neuspehov — končno le nekaj naučili. Vsaj kaže, da smo se.

Sporazumeli smo se namreč za „prioriteto“ oziroma za to, kaj vse bomo v prihodnje še podpirali in kaj ne. Domenili smo se za selekcijo športnih panog, saj smo spoznali, da povsod in v vsem ne moremo biti med dđobrimi in najboljšimi. Za to smo premajhni in premalo bogati smo, da bi bili vsestranski tudi v vrhunskem športu.

In, če svojih besed ne bomo pojedli, bodo čez leta, morda že po Montrealu, naše ocene nekoliko drugačne od današnjih. Bolj spodbudne, bolj razveseljive. Seveda, če bomo dosledni, če bomo tudi delali tako, kot govorimo...

Andrej Ulaga

SKRB ZA MNOŽIČNO ŠPORTNO REKREACIJO V DONITU

Potrebe terjajo svoje

V največji medvoški delovni organizaciji se s športom in rekreacijo aktivno ukvarja več sto delavcev

Med delovnimi kolektivi v ljubljanski občini Šiška sodi medvoški Donit nedvomno med tiste, ki so v zadnjih letih storili veliko na področju športa, rekreacije in letnega oddiha zaposlenih. Izkušnje so doslej že ničkolikokrat dokazale, da se morajo delavci ukvarjati tudi z rekreacijo, in če se kje, se tega v veliki meri zavedajo prav v Donitu. Razveseljivo je, da so organizatorji športne dejavnosti v tej največji delovni organizaciji v Medvodah naleteli že pri svojih prvih načrtih na polno razumevanje tovarniškega sindikata, samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in vodstva podjetja. Za to so bili že prvi uspehi na tem področju več kot spodbudni.

— Na področju športa in rekreacije smo v zadnjih letih storili veliko, manj pa za letni oddih naših delavcev, saj smo se z možnostmi načrtnega izkoriščanja dopustniških zmogljivosti začeli resneje ukvarjati šele lani, pripoveduje Borut Nastran, referent za šport in rekreacijo v Donitu.

— Na kaj bi želeli pri tem posebej opozoriti?

— V Donitu smo spoznali, da je vsakodnevna rekreacija našim delavcem nujno potrebna. To so nam pokazale vse študije, ki smo jih v pod-

jetju izdelali za področje rekreacije. Prišli smo do zanimivih ugotovitev... Delavci, ki se redno ukvarjajo s športom in rekreacijo, so na svojih delovnih mestih bolj prizadveni, njihova storilnost je veliko večja, prav tako pa so tudi bolj zbrani pri svojem delu. V našem podjetju smo se rekreacije resneje lotili pred tremi leti; takšno odločitev so terjale vedno večje potrebe, zato sem lani postal tudi prvi Donitov poklicni referent za šport, rekreacijo in letni oddih.

— Če se ozreva za nekaj let nazaj, kakšni so bili začetki organizirane rekreacijske dejavnosti?

— Najprej smo se začeli ukvarjati z rekreacijskim kegljanjem; to vrsto rekreacije gojimo še danes. Poleg tega se delavci Donita ukvarjajo še s košarko, smučanjem, roketom, balinanjem, namiznim tenisom, tenisom, odbojko, streljanjem, šahom, planinarjenjem, nogometom in roketom. Praktično z vsemi vrstami rekreacije, ki so jim dostopne. Največ zaposlenih keglja in smuča. S tema dvema športoma se ukvarja kakih 150 delavcev, ki skoraj ves prosti čas posvečajo tem oblikam rekreacije. To pa ni vse... Več kot 300 delavcev redno obiskuje rekreacijske ure

na medvoških športnih igriščih. Seveda pri tem ne kaže prezreti tudi trim tekmovalnj, ki se jih donitovci pridno udeležujejo.

— Ob skrbi za množično rekreacijo verjetno ne pozabljate tudi na tekmovalni šport?

— Na področju tekmovalnega športa so člani našega delovnega kolektiva dosegli v zadnjih letih več uspehov; sploh smo na tem področju v občini Ljubljana-Šiška med najboljšimi. Donit ima že nekaj let najboljše smučarje. Pred dvema letoma in letos smo osvojili naslov ekipnih občinskih sindikalnih prvakov, med najboljšimi pa smo tudi v mestu. Ustanovili smo tovarniški roketni klub, ki uspešno tekmuje v ljubljanski medobčinski ligi, na pobudo sindikalne organizacije in delavcev, ki se ukvarjajo z rekreativnim kegljanjem, pa smo ustanovili sindikalni kegljaški klub... Kot zanimivost naj omenim, da je v Donitu eden najbolj množičnih rekreacijskih športov med dopoldanskimi odmorami „balinanje“ s ploščicami. S to malce nenavadno vrstjo balinanja, ki se nekoliko razlikuje od klasičnega, smo dosegli, da med odmorami danes tekmujejo cele skupine delavcev, seveda smo prizadveni tudi zunaj delovne organizacije. Tako sodelujemo na športnih igrah Polikema, peteroboju slovenskih železarjev, gumarjev, steklarjev, kovinarjev in kemikov, vsako leto organiziramo športne igre Donita... Skratka, podobno kot pri rekreaciji lahko o množičnosti govorimo tudi na športnem področju našega dela.

— Zakaj pa ste ob tem zanemarjali skrb za letni oddih delavcev?

— V precejšnji meri smo za to sami krivi... Zganili smo se šele lani, ko smo za naše delavce priskrbeli nekaj počitniških mest v Savudriji in v Selcah pri Crikvenici. Kar smo doslej storili na tem področju, je le kaplja v morje potreb, zato bomo v bodoče storili vse, da bi članom našega kolektiva omogočili prijetno, predvsem pa ceneno letovanje ob morju in v planinah. Če smo uspeli na drugih področjih, sem prepričan, da bomo tudi na tem.

I. VIRNIK

Rokometno moštvo Donita je doslej poželo že več uspehov

NOVICE, REZULTATI, MNENJA...

Predstavnica najboljšje ekipe iz mehanične delavnice je prejela pokal... (Foto: M. Novak)

jev iz te sorazmerno majhne temeljne organizacije Mebla, ki zaposluje 73 delavcev.

Rezultati — veleslalom: 1. Bratina, 2. Brajnik, 3. Terbižan. Smuk: 1. Bratina, 2. Brajnik, 3. Boškin.

Skupno: 1. Marjan Bratina, 2. Jože Brajnik, 3. Adrijan Terbižan.

RAJMUND KOLENC

ULCINJ

Novo letoviško mesto

V Ulcinjso so se začeli dogovarjati, kako uresničevati zamisli o gradnji največjega delavskega letovišča v naši državi. Zgradili naj bi ga na tretjem delu ulcinjske Velike plaže, kjer naj bi na površini 133 ha postavili pravo letoviško mesto z 8.200 turističnimi posteljami.

Zaenkrat je znano, da vlada veliko zanimanje za gradnjo takšnih zmogljivosti za dopust delavcev. Zanesljiv kandidat je že skupnost zdravstvenega zavarovanja iz Kosova, ki bo sodelovala pri tej gradnji s 1.260 posteljami za dopust in rekreacijo delavskih otrok iz Kosova.

LJUBLJANA

Gostinci tekmovali v plavanju

Na kopališču „Štern“ Gostinskega podjetja „Bežigrad“ so gostinski delavci Ljubljane tekmovali v plavanju. Posebno zanimivo je bilo plavanje moških ekip v štafetnem plavanju 4 x 50 m.

Rezultati: Moški ekipno: 1. Hotel „Turist“ Ljubljana 2:11,8, 2. Pivovarna „Union“ (I. ekipa)

2:23,8, 3. Pivovarna „Union“ (II. ekipa) 2:55,7, 4. Gostinski šolski center Zagorje 3:04,2, 5. Hotel „Irlirja“ 3:72,2.

Ženske posamezno (sprint na 25 m): 1. Barbara Finc, GŠC Zagorje 19,4, 2. Romana Drakšler, GŠC Zagorje 26,5, itd.

Moški posamezno (sprint na 25 m): 1. Božo Homan, Hotel Turist 13,9, 2. Stane Mlinarič, Hotel Turist 14,3, 3. Jakob Tauš, Hotel Turist 14,5, 4. Lojze Klopčič, GŠC Zagorje 15,1, 5. Adi Hočevar, Pivovarna Union 15,7.

MIRKO VAUPOTIČ

PREVALJE

Lovorika mehanikom!

Sindikalna organizacija TOZD Tovarna rezalnega orodja Prevalje je priredila za svoje člane pri Klemenu nad Preva-

ljami tekmovalje v veleslalomu. Ob lepem sončnem vremenu se je udeležilo tekmovalnja nekaj več kot 40 tekmovalcev in tudi precej gledalcev.

Rezultati:

Člani starejši od 45 let: 1. Franc Kadiš, 2. Roman Kogelnik, 3. Ivan Novak, itd.

Člani od 35 do 45 let: 1. Ivan Pudgar, 2. Adolf Čepelnik, 3. Ivan Ajd itd.

Člani od 25 do 35 let: 1. Vlado Sekavčnik, 2. Toni Ramšek, 3. Emil Ramadanović, itd.

Člani do 25 let: 1. Herman Čepelnik, 2. Franc Kobold, 3. Miran Cokan, itd.

Pri članicah je bila najhitrejša Mihaela Čepelnik, druga pa je bila Iva Paradž. S 95 točkami so v skupni uvrstitvi zmagali smučarji mehanične delavnice, drugi so bili predstavniki uprave in skupnih služb (80), na tretje mesto pa so se uvrstili smučarji pilarne (20).

IVAN PUDGAR

SARAJEVO

Spodbudno sodelovanje

V Sarajevu so pred kratkim podpisali verjetno pri nas edinstven samoupravni sporazum o sodelovanju na področju rekreacije in kulture. Sporazum so podpisali delovni ljudje „Bosnalijeka“, planinsko društvo „Treskavica“ in mladinsko kulturno-umetniško društvo „Ivo Lola Ribar“. V samoupravnem sporazumu „Bosnalijeka“ s planinskim društvom „Treskavica“ predvidevajo ustanovitev podružnice planinskega društva v tem kolektivu, popularizacijo planinstva, na izletih pa bodo organizirali športno in medicinsko rekreacijo delavcev „Bosnalijeka“. Predvidevajo tudi letno vanje otrok delavcev „Bosnalijeka“ v planinskem domu in uporabo objektov PD „Treskavica“.

NOVA GORICA

Bratina najboljši

Pred dnevi je imela TOZD Meblo-Harvey svoje smučarsko sindikalno tekmovalje v smuku in veleslalomu v Bohinjski Bistrici. Nastopilo je 15 smučar-

IZ ZGODOVINE PRVOMAJSKIH PROSLAV NA SLOVENSKEM

Prvi maj leta 1890 drugod po Sloveniji

V Celju so organizirali delavci izlet v Teharje, shoda niso imeli, še celo veselico jim je oblast prepovedala

Piše: Franc Rozman

DELAVSKI PRAZNIK V REVIRJIH

V zasavskih revirjih so v Zagorju rudarji prosili rudniško upravo za prost dan in so s svojo prošnjo uspeli. Shoda v Zagorju ni bilo, rudarji so šli le z godbo na čelu k maši in nato praznovali v krogu domačih.

V Hrastniku in Trbovljah pa je bilo nekoliko drugače, saj je oblast poklicala na pomoč nekaj stotnih znanega pešpolka „kranjskih Janezov“ za primer, če bi delavci stavkali. Konec aprila so namreč začeli postavljati zahteve po osemurnem delavniku in višjih mezdah. Že 29. aprila so v Trbovljah prijeli nekoga rudarja, češ da je rudarje hujskal k praznovanju prvega maja, še istega dne pa tudi v Hrastniku nekoga rudarja, ker je pretel, da bodo rudarji ustavili delo.

V Trstu je bilo precej večjih podjetij, kjer prvega maja niso delali: tako v ladjedelnici, Loydovem arsenalu, v parnem mlinu in na večini gradbišč.

brez dovoljenja delodajalcev prvega maja niso prišli na delo. Pač pa so dobili prosto popoldne delavci v delavnicah južne železnice v Mariboru, ki so bile obrat z največ zaposlenimi v tem mestu, saj so zaposlovali več kot tisoč delavcev. Prvomajskega shoda pa tudi v Mariboru ni bilo, ampak so šli delavci popoldne na izlet na bližnjo Piramido, ki je bila za mariborske delavce to, kar je Rožnik za ljubljanske.

Prvo praznovanje 1. maja je tako postalo pomemben mejnik tudi v slovenskem delavskem gibanju. Štajerski socialni demokrat Resel, ki je kot znan voditelj večkrat agitiral tudi med slovenskimi delavci, je ob 1. maju 1890. leta zapisal tele besede, ki izražajo hotenje tudi našega delavstva: „Nismo zapustili dela iz želje, da bi šli uživati v naravo. Delo ni počivalo zato, da bi se tega veselili. Ne, počivalo je zato, da bi mezdni sužnji vsega sveta in vseh različnih narodnosti pokazali, da so enotni v tem, da hočejo razbiti okove suženjstva, da si hočejo priboriti pravico

Navedli bomo značilno izjavo enega od vodilnih slovenskih časnikov tistega časa, Slovenca, glasila slovenske klerikalne stranke. Takole je pisal Slovenec, 25. aprila 1890. „Mi nikakor ne stojimo na strani fabrikantov, kjer se gre za pravice delavstva, vselej odločno zagovarjamo te pravice in zahteve, toda zajedno pa odsvetujemo delavcem, morda da brezuspešno, vse to, kar bi ne koristilo delavstvu, temveč mu le škodilo... Pisali in delali smo vselej za blaginjo in prospeh delavstva in slednjemu svetovali naj ne praznuje 1. maja kot delavski praznik, kajti tako „praznovanje“ je osnovano od prevratnih življev, ki bi radi povzročevali izgrede in nemire po načinu francoske revolucije. Odsvetujemo torej takozvano praznovanje delavskega praznika predvsem s krščansko-katoliškega stališča, drugič pa s stališča delavskih političnih pravic, tretjič z narodnogospodarskega stališča in četrtič iz prepričanja, da se socialno in delavsko vprašanje tako ne rešuje in tudi rešiti ne da. Slo-

Prvomajski sprevod na tržaškem Corsu

Nameravani shod delavcev pa je oblast prepovedala.

V Celju so organizirali delavci izlet v Teharje, shoda niso imeli in celo veselico, ki so jo hoteli imeti zvečer v hotelu Strauss, jim je oblast prepovedala. Vendar pa je priprava na prvomajsko proslavo celjsko delavstvo politično toliko razgibala, da so znova ustanovili delavsko izobraževalno društvo.

V Celju je prišlo tudi do manjših izgredov, in sicer med zidarji v Wokaunovem in Kupljenovem gradbenem podjetju, kjer so zidarji namesto ob sedmih zvečer končali delo že ob šestih in nato šli k trem drugim zidarskim podjetnikom in skušali tamkaj zaposlene delavce prepričati, naj bi tudi sledili njihovemu zgledu. Ker jim to ni uspelo, so jih začeli obmetavati s kamenjem. Vmešala se je žandarmerija in šest delavcev zaprla. Že naslednjega dne je bila ta šesterica obsojena na dva do štiri tedne zapore. Nekaj delavcev je oblast zaprla tudi v Zidanem mostu, ker

govora, da hočejo uživati sami plodove svojega dela ter da hočejo uresničiti krasno geslo svoboda, enakost, bratstvo.

Prvi maj je zamenjal dotdanje sentimentalno tarmanje in obupno borbo z bojem, ki si je jasno postavil za cilj uresničenje pravic delovnih ljudi.

MEŠČANSKE STRANKE SO ODSVETOVALE PRAZNOVANJE

Vse drugače so seveda pisali slovenski meščanski listi, ki so se že zavedali, da delavski razred z naraščajočo industrializacijo raste v čedalje bolj pomemben političen dejavnik. Zato se v njihovem pisanju prepleta nasprotovanje praznovanju prvega maja s strahom pred neredi, pa tudi s poskusom, da bi našli z delavstvom skupni jezik – vendar samo v tem, da bi se za delavstvo izboljšale delovne razmere, ne pa da bi dobilo tudi politične pravice.

vensko delavstvo mora se poslužiti družih in boljših sredstev in postavno osiguranih pravic o zboljšanju svojega stanja, nego je občno pohajkovanje. Mi svarimo in opominjamo torej poštene in na slovensko ime ponosno ter zavedno delavstvo pred kakršnimikoli izgredi, koji bi škodovali eksistenci in vzgledu delavcev v sedanosti in bodočnosti, h koji je poklicano od stvarnika vsega dobrega, a ne po socialnih demokratih.“

Delavstvo takrat na Slovenskem še ni imelo svojega lista, da bi se lahko razvila časopisna polemika. Prvi poskusi delavskega časnikarstva so po prvih številkah zaradi oblasti ali finančnih težav žalostno končali. Zato pa je delavstvo na 1. maja 1890. leta z zgledom pokazalo, kaj si o vsem tem misli, pa tudi, da je dovolj zrelo, da svoj praznik proslavi dostojanstveno, mirno, brez neredov. Ideja in praznovanje 1. maja so bile odslej redne manifestacije slovenskega delavstva.

— Tovariš neposredni proizvajalec, spet smo te zalotili, da delaš, na sestanku o dvigu storilnosti te pa ni bilo... Karikatura A. Novak

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 15. 4. 1976 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA. Nagrade 200, 150 in 100 din.

DE	IT. KI PAR. SLIKAR IN PRAZISKOVALEC (MONA LIZA)	OF	POPULAREN OTOGENO AVTO	MAJHNA SOBA, STANICA V BR-SANITZMU	HOLLEY ROBERT	SILVANA OTULOV V INDIJSKEM OCEANU	VPELJAVANJE NOVEGA, NOVAATOR-STVO	DOMAČA TVORNICA RUBLJA	OPEŠEN VRUH		
	NEM. FIZIK, POVAJ SE IMENJAJE STEEL MOLEML										
	MEDNARODNI JEZIK										
	OVALNA POSODA				ODPATI JELEN VOZ ZATEZE TOVORE ITALIJ. IME ZA TIBERO						
	PRENO-ČEVANJE							JEKLEN PREDAL V BANENI BLAGAJNI			LETUJIŠČE PRI KOPRU
	VRSTNI RED ČRKA V LATINICI							SOTOČNICA DRINE AKTIVIJ			
	OBLAČILO ZA ROKO							MONGOLSKI POGLOVAR RIŽEVO ŽARINJE			
	DRAGAN DVAJČ		SESTAVIL: R. N.	MAJHNA EVA IZRAELSKO PROSTANIŠČE							NIKOLAJ KOPERNIK ČRŠKI POLOTOK
	OLIMPIJSKE IGRE		VERSKI ODPADNIK V ST. VEKUI PRITOK RENA V SVICI					DOM. PERNATA ŽIVAL HLADNO DROŽJE			
	KOČINE						NEPROFESIONALNALEC, LJUBITELJ				
	KORALNI OTOK V OTDOKU TUAMOTO					DELCEK NESNAGE	NAJTEŽJA LAHODATL. DISCIPLINA (TEK)	MOŠTVO ORGAN SLUHA			
	ZVARJENO MESTO			SLAVKOVONA RIBA, VRSTA OSTRICA							GORA NAD KOBARIDOM ZNAMKA SMOČKASKIH VEZI
	MESTO V ZAHODNI NIGERIJ			NIZKO GORNO RABLINJE OKOP				FILMSKA IGRALKA WEST DELTEDNA			ŽEN. IME (ZETKIN)
	NINO ROBIČ		NERODEN ČLOVEK MAJHNETSK ČRKE								ŠTEFAN KUCHAR DEKA, ATEK
	DOMAČE OBUVALO							ZADRUGA V STARI RUSIJI RINA			
	ŠPANSKO ŽEN. IME (TADIO)					DEKLICA IZ FILMA „KLEK“ OZ. ZAIMEK					
											LAHKO HLADILNA TEKOČINA ZA OMA MO
											TELESNA POŠKODBA

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠENJE ŠTEVILKE

MURSKA SOBOTA, AMERIKANIZEM, REPAR, STRMIŃA, ARES, ANE, LEGA, EVA, LIZA, VAZA, IM, ENERGETIK, ZI, CANNES, LAPIS, TORTA, OJE, CA, MARCIPAN, METLA, AMOR, AMIENS, NAMA, REVA, LAN, VIR, INN, AMERIKA, ATOM, KAMELAR, NASAD, ROKADA, IRTIŠ, OČI, OT.

Izzrebani reševalci iz prejšnje številke: 1. nagrada, 200 din: Marta Planinšek, Korpela 7, Šmarje pri Jelšah; 2. nagrada, 150 din: Boris Debelak, Krmelj 30, Krmelj; 3. nagrada, 100 din: Anica Pravdič, Štefana Kovača 17, Murska Sobota.

Nagrade bomo poslali po pošti.

V POD- ZEMLJU MESTA

Pred dnevi sem obiskal delavce Komunalnega podjetja kanalizacija Ljubljana, in to tiste pri vzdrževanju. Tudi v kanalih sem bil in ...

Če bi se še enkrat odločal za izbiro poklica, kanalar prav gotovo ne bi želel biti, in to iz dveh razlogov. Prvič sem previsoke rasti, tisti pa, ki hodijo v kanale, morajo tudi v cevi, ki so visoke tudi samo 70 centimetrov. Ne, zame to ne bi bilo. Pa še drug razlog je: neznošen smrad po vsem tistem, kar se pretaka po kanalih. Morda, pravim, morda bi se ga sčasoma privadil, toda tokrat sem ga na srečo „okušal“ s praznim želodcem in to le zelo kratak čas. Kaj pa tisti, ki tako delajo osem ur na dan? Ne vem. Morda so se ga privadili.

V razgovoru z ljudmi, ki de-

lajo v kanalih, in tistimi, ki to delo vodijo, sem zvedel pravzaprav presenetljive podatke: da ima Ljubljana 460 kilometrov javnih kanalov, 9 črpališč in 7 čistilnih naprav, pa še to, da je na področju mesta Ljubljane 23 tisoč požiralnikov, 34 tisoč peskolovov in da za vse to skrbi le 30 ljudi.

Pa še to me je presenetilo: v Ljubljani, ki teče skozi Ljubljano, se ne steka več noben kanal. Vse, kar Ljubljančani spustimo v kanalizacijo, „požre“ voda šele tam nekje pri Zalogu. In še to v „super“ očiščeni obliki.

„V zadnjih petih letih smo v Ljubljani,“ so mi povedali pri Kanalizaciji, zopet zasledili celo postvri. V to našo reko se sedaj stekajo le meteorne vode. Tisto, kar onesnažuje vodo, prihaja v

reko predvsem pred mestom, iz usnjarne na Vrhniki. Tudi podgan, ki so že tradicionalne prebivalke kanalov, skorajda ni več. Z deratizacijo smo zmanjšali njihovo število za 80 odstotkov.“

Kljub temu pa je vzdrževanje kanalov naporno delo. Pod zemljo in v dokaj neprimernih razmerah. Ljudje neradi popri- mejo za to delo. Zato je tudi v komunalnem podjetju Kanalizacija fluktuacija zelo velika, saj poleg rednega čiščenja kanalov, ki ga opravljajo vsakih pet let – včasih pa tudi dvakrat letno – čistijo odtočne kanale po posebnih naročilih. Kljub mehanizaciji, ki jo podjetje ima, opravljajo delavci še veliko dela ročno. Pri Kanalizaciji so zaposleni predvsem delavci iz drugih republik. Prebivajo v dobro ureje-

nem samskem domu podjetja. Težava pa je v tem, da še ni urejen status poklica kanalar pa tudi izobraževanje zanj. Gospodarska zbornica Slovenije pri tem še ni storila vsega, kar bi morala. Prav tako pa tudi zahteva po beneficiranem delovnem stažu teh delavcev še ni priznana, čeprav je znano, da delavci v kanalu zdržijo predvsem zaradi težkih delovnih razmer in možnosti okužbe le pet do deset let.

Zaslужki delavcev kanalizacije na prvi pogled res niso slabi. Tam nekje blizu 6.000 dinarjev se gibljejo. Vendar je v tem zaslužku všteto tudi dežurstvo, ko morajo biti na voljo ob vsakem času in še posebej v najslabšem vremenu.

A. AGNIČ

Meteorske usedline iz odtočnih jaskov čistijo že z vakuumskimi sesalniki, kar pomeni skorajda neprimerljiv prihranek časa v primerjavi z ročnim čiščenjem.

Sedem čistilnih naprav oskrbujejo delavci ljubljanske Kanalizacije. V teh napravah najprej ločijo trdne snovi potem pa še biološko očistijo odpadno vodo organskih snovi. Posebne bakterije, ki jih „gojijo“ v teh čistilnih napravah, in sistem, ki obogati odpadno vodo s kisikom, še povečuje aktivnost teh bakterij. Voda, ki se iz takih čistilnih naprav izteka v Ljubljano ali Savo, ni več nevarna za življenje v reki.

Jože Magič skrbi, da vse tisto, kar Semo in Asim pripeljeta do jaska, potegne ven z vedrom in odloži v prikolico.

Za uspešnejše poslovanje in ne nazadnje večjo učinkovitost skrbijo radijski sprejemniki in oddajniki, ki jih imajo pri Kanalizaciji več kot 60. Vsak trenutek lahko pokličejo vsako ekipo. Tako jih lahko usmerjajo na nove naloge in ugotavljajo, kaj trenutno delajo.

Šemso Salkić in Asim Smajić sta tisti dan delala pri čiščenju kanala. To je glavni odtočni kanal. Delo v njem niti ni tako naporno. Lahko sta zravnana. Imata voziček, kamor odlagata usedline ...

HUMORESKA

SPOŠTOVANI REMITENT!

Oglašam se vam kot trasat v zvezi s plačilom parcele in vam pošiljam indosirano menico, saj sami veste, da so ukinjeni poboti in kompenzacije kakor tudi asignacije in cesije. Hotel sem vam poslati menico (vem, da mora biti opremljena z imenom remitenta, s podpisom trasantanta in podobno), pa ne vem, ali bo ta znesek pri vas za reprovizijo oziroma za investicijo. Tudi na bariran ček nisem pozabil pa so pri SDK odločno protestirali. Saj veste, če se ček zgubi, sledi postopek za amortizacijo.

Kaj? Menico?! Mislite menično golico? Pustiva to samo za primer: kot trasant sem pozval trasata, naj vam kot mojemu remitentu (pustiva akceptanta, avalista, indosanta, domicilijant in domicilijanta pa seveda avale!). Žal je bila menica polna indosamentov, zato sem predložil alonžo.

Namenoma sem pustil diskont ali eskont, saj vas ne bom več moril. Pr osim vas le, da ne sprožite regresne tožbe in upoštevate splošne uzance, ker sem za vas otvoril akreditiv na obrazcu 73.

Za to upniško razmerje vam ponujam instrument – garancijo. Sanacija ne pride v poštev. Treba bo pa vsekakor podaljšati valuto in izvršiti diskontni obračun.

Lep pozdrav – vaš vdani trasat
SREČKO LOGAR

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČZP Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: ANDREJ AGNIČ, VOJKO ČERNELČ (glavni urednik in direktor), SONJA GAŠPERSIČ, MILAN GOVEKAR, MARJAN HORVAT, RAFAEL LINDIČ (tehnični urednik), BORIS

RUGELJ, BOJAN SAMARIN. (odgovorni urednik), JANEZ SEVER, IGO TRATNIK, ANDREJ ULAGA, IVO VIRNIK in JANEZ VOLJČ. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313/VI; naročniški oddelek tel.: 310-033, int. 278; uredništvo, tel.: 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033; komerci-

ala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, tel.: 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 3,00 din, letna naročnina je 150,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poština plačana v gotovini. Tiska »Ljudska pravica«, Ljubljana.